

Rhaglen Gyflawn

Gwasanaeth Democratiaeth
Swyddfa'r Cyngor
CAERNARFON
Gwynedd
LL55 1SH

Cyfarfod

CYSAG

Dyddiad ac Amser

3.30 y.h., DYDD MAWRTH, 12FED GORFFENNAF, 2022

Lleoliad

Yn Rhithiol – Drwy Zoom

Am fynediad i'r cyhoedd – cysylltwch gyda Einir Rh Davies

Pwynt Cyswllt

Einir Rh Davies

01286 679868

EinirRhianDavies@gwynedd.llyw.cymru

(Dosbarthwyd 5/7/2022)

CYSAG

AELODAETH (7)

Plaid Cymru (4)

Y Cynghorwyr

Elin Walker Jones

Paul John Rowlinson
Meryl Roberts

Menna Baines

Annibynnol (3)

Y Cynghorwyr – Disgwyl Enwebiadau

Aelodau Ex-officio

Cadeirydd ac Is-Gadeirydd y Cyngor

Cristnogion a Chrefyddau Eraill

Gwawr Maelor Williams
Eirian Bradley Roberts
Eurfryn Davies
Naomi Wood
Patrycja Bielak Smith
Edward Parri-Jones
Disgwyl Enwebiad
Disgwyl Enwebiad

Eglwys Bresbyteraidd Cymru
Yr Eglwys Gatholig
Undeb Bedyddwyr Cymru
Yr Eglwys yng Nghymru
Bwdhaeth
Dyneiddiwr
Yr Eglwys Fethodistaidd
Yr Annibynnwyr

Athrawon

Miriam A. Amlyn
Heledd Jones
Sedd Wag - UCAC
Sedd Wag - SHA
Sedd Wag - ASCL
Sedd Wag - NAHT

NAS/UWT
NEU
UCAC
SHA
ASCL
NAHT

Aelodau Cyfetholedig

R H A G L E N

1. GWEDDI NEU FYFYRDOD TAWEL

Gweddi neu Fyfyrdod Tawel

2. ETHOL CADEIRYDD

I Ethol Cadeirydd i'r Pwyllgor Hwn am y Flwyddyn 2022/2023

3. ETHOL IS GADEIRYDD

I Ethol Is Gadeirydd i'r Pwyllgor hwn am y Flwyddyn 2022/2023

4. YMDDIHEURIADAU

I Dderbyn Unrhyw Ymddiheuriadau am Absenoldeb

5. DATGAN BUDDIANT PERSONOL

I Dderbyn Unrhyw Ddatganiad o Fuddiant Personol

6. MATERION BRYS

I nodi unrhyw faterion sydd o frys ym marn y Cadeirydd ar gyfer ystyriaeth

7. COFNODION Y CYFARFODYDD DIWETHAF

5 - 13

Bydd y Cadeirydd yn cynnig bod cofnodion y cyfarfod o'r Pwyllgor hwn a gynhaliwyd ar 8 Mehefin 2021, 23 Tachwedd 2021 a 1 Chwefror 2022 yn cael eu harwyddo fel rhai cywir

8. AELODAETH CYSAG

I Ystyried Ehangu Aelodaeth Presennol CYSAG

9. ADRODDIAD BLYNYDDOL CYSAG 2020-2021

14 - 32

I Dderbyn Adroddiad Blynyddol CYSAG ar gyfer 2020 - 2021

10. MATERION CYSAGAU

33 - 43

I nodi y cyfathrebu sydd wedi ei dderbyn gan CYSAGau

Diweddariad : Cynadleddau Meysydd Llafur Cytunedig 2022
Cwestiynau a Ofynnir yn Aml (FAQs) – Cynadleddau Meysydd Llafur
Cytunedig 2022

C.Y.S.A.G. - CYNGOR YMGYNGHOROL SEFYDLOG AR ADDYSG GREFYDDOL 08/06/21

Yn Bresennol: Y Cynghorydd Paul J. Rowlinson (Cadeirydd)

Aelodau Cyngor Gwynedd: Y Cynghorwyr Menna Baines, Selwyn E Griffiths, Judith Humphreys, Dewi W Roberts

Cristnogion a Chrefyddau Eraill: Eurfryn Davies (Undeb Bedyddwyr Cymru), Anest G Frazer (Yr Eglwys yng Nghymru), Gwawr Maelor Williams (Eglwys Bresbyteraidd Cymru)

Athrawon: Miriam Amlyn (NASUWT)

Swyddogion: Einir Rh Davies (Swyddog Cefnogi Aelodau), Buddug Mair Huws (Swyddog Gwella Ansawdd Addysg Gynorthwyol a Chlerc CYSAG), Sion Huws (Adran Gyfreithiol), Eirian Roberts (Swyddog Cefnogi Aelodau)

Yn Bresennol ar Gyfer Eitem 8: Dr Gareth Evans Jones, Darlithydd Astudiaethau Crefyddol, Ysgol Hanes, Athroniaeth a Gwyddorau Cymdeithas, Prifysgol Bangor

Cadarnhawyd, er bod nifer o ymddiheuriadau wedi dod i law, bod cworwm.

1. GWEDDI

Agorwyd y cyfarfod gyda gweddi gan Y Cynghorydd Selwyn E Griffiths.

2. ETHOL CADEIRYDD

PENDERFYNWYD ail-ethol y Cynghorydd Paul Rowlinson yn Gadeirydd i'r Pwyllgor hwn am y flwyddyn 2021/22.

3. ETHOL IS-GADEIRYDD

PENDERFYNWYD ail-ethol y Cynghorydd Menna Baines yn Is-Gadeirydd i'r Pwyllgor hwn am y flwyddyn 2021/22.

4. YMDDIHEURIADAU

Eirian Bradley Roberts (Yr Eglwys Gatholig), Dashu (Bwdiaeth), Cathryn Davey (UCAC), Garem Jackson (Pennaeth yr Adran Addysg), Heledd Jones (NEU)

5. DATGAN BUDDIANT PERSONOL

Ni dderbyniwyd unrhyw ddatganiad o fuddiant personol.

6. MATERION BRYS

Ni dderbyniwyd unrhyw fater brys.

7. COFNODION Y CYFARFOD BLAENOROL

Bu i'r Cadeirydd gadarnhau cofnodion y cyfarfod o'r Pwyllgor hwn a gynhaliwyd ar 10 Chwefror, 2021 fel rhai cywir, a'u llofnodi.

8. DYFODOL CANOLFAN ADDYSG GREFYDDOL PRIFYSGOL BANGOR

Croesawyd Dr Gareth Evans Jones, Darlithydd Astudiaethau Crefyddol, Ysgol Hanes, Athroniaeth a Gwyddorau Cymdeithas, Prifysgol Bangor i'r Pwyllgor. Cadarnhaodd fwriad yr Adran, mewn trafodaethau gyda'r Llyfrgell, i gymryd drosodd y cyfrifoldeb am y Ganolfan, gan ei huno gyda phrosiect newydd o'r enw 'Ail-gysylltu'. Cadarnhaodd fanteision bod yn perthyn i Adran draws-ddisgyblaethol sydd yn annog rhannu modiwlau.

Manylodd am y prosiect fydd yn creu adnodd newydd ysgrifenedig i athrawon Addysg Grefyddol Lefel A. Nododd bod y Brifysgol yn y broses o drafod llwybrau newydd Addysg Grefyddol oddi fewn i'r cwrs gradd, gan annog myfyrwyr, fel rhan o'r cwrs i ddilyn llwybr Addysg Grefyddol. Ategwyd y sylw drwy gadarnhau bod yr Adran Addysg hefyd yn cynnig modiwl newydd addysg i gynnwys Addysg Grefyddol sydd yn rhoi blas ar ddysgu ac addysgu.

Nododd y Pwyllgor eu bod yn falch o glywed am y llwybr Addysg Grefyddol, yn enwedig yn sgil y datblygiadau gyda'r cwricwlwm newydd, a'r angen i sicrhau bod athrawon cymwys sydd â gwybodaeth arbenigol am Addysg Grefyddol.

Gofynnwyd tybed fyddai modd cynnwys deunydd ar gyfer TGAU, gan y teimlwyd mai ar y lefel hon oedd eisiau dal diddordeb y disgyblion, gan efallai bontio wedyn i ddangos y cyfleoedd. Nodwyd ei fod yn gyfle gwych nawr i wneud hyn, er mai y targed oedd disgyblion Lefel A.

Amlygwyd yr heriau megis cysylltu gydag ysgolion yn ystod y cyfnod diweddar. Nododd hefyd y diffyg adnoddau cyfrwng Cymraeg, ond bod y broblem hon wedi ei goresgyn drwy addasu deunyddiau Saesneg yn hytrach na dim ond eu cyfieithu, gan ychwanegu gwedd Gymreig iddynt.

O ran Safon Uwch yn Arfon yn benodol, gan fod y niferoedd sydd yn dewis gwneud y pwnc yn isel, onid dysgu o bell fyddai un ateb? Cadarnhawyd y byddai yr Adran yn gallu bod o gymorth gyda hyn gan mai cydweithio yw y flaenoriaeth. Ategwyd y sylw gan nodi bod modiwl blas ar addysgu yn cael ei gynnig gan yr Adran Addysg, gyda lle i brosiect rhyngweithiol.

Cadarnhawyd y bydd y newyddlen Newyddion Addysg Grefyddol yn cael ei hatgyfodi a'i rhyddhau cyn diwedd y flwyddyn.

PENDERFYNWYD croesawu y diweddariad gan Yr Athro G Evans Jones a chytuno i gydweithio pellach rhwng CYSAG Gwynedd, Adran Addysg Cyngor Gwynedd a Phrifysgol Bangor

9. ADRODDIAD BLYNYDDOL DRAFFT CYSAG

Cyflwynwyd yr adroddiad drafft ar gyfer y cyfnod Medi 2019 - Awst 2020 i'r Panel. Codwyd pryder gan yr awdur bod cefnogaeth GwE wedi dod i ben erbyn hyn, ac o ganlyniad bod y trosolwg a'r dadansoddi arbenigedd pwnc wedi eu colli yn yr Adroddiad. Nodwyd mai sgil effaith arall o golli y gefnogaeth oedd nad oedd y Cynllun Gweithredu mor gynhwysfawr â'r blynyddoedd a fu.

Diolchwyd am yr adroddiad a nodwyd y sylwadau, gan gytuno mabwysiadu yr adroddiad ar gyfer y cyfnod Medi 2019 i Awst 2020.

10. CYFETHOL DISGYBLION AR BWYLLGOR CYSAG

Atgoffwyd pawb bod y mater uchod wedi ei drafod rai blynyddoedd yn ôl, ac mai un o'r anawsterau ar y pryd oedd materion ymarferol yn ymwneud â gallu disgyblion i deithio i Gaernarfon i fynychu cyfarfodydd. Nodwyd na fyddai teithio yn broblem erbyn hyn gan fod y cyfarfodydd yn cael eu cynnal yn rhithiol.

Cafwyd trafodaeth a nodwyd pryderon megis cyfrinachedd adroddiadau a tybed fyddai yn addas i ddisgybl fod yn rhan o'r math hwn o drafodaeth? Nodwyd, fodd bynnag, bod cyfarfodydd CYSAG yn gyfarfodydd cyhoeddus. Nodwyd bod yn rhaid cael pwrpas clir i'r disgybl fod yn bresennol yn y cyfarfod, gyda rôl a chyfraniad clir i'w wneud. Cwestiynwyd beth fyddai y sefyllfa o ran angen y disgybl i ddatgan buddiant?

Awgrymwyd y gellid ystyried derbyn mewnbwn gan athro a disgybl wrth i athro sôn am ddarn arbennig o waith a'r plentyn yn ei drafod o ogwydd y disgybl? Atgoffwyd y Pwyllgor bod y mater o gynnwys disgyblion ym mhwyllgorau y Cyngor wedi ei drafod mewn pwyllgorau eraill. Teimlodd y Pwyllgor, o ganlyniad i newid mewn rheolau pleidleisio ar gyfer pobl ifanc, a'r gwaith o hybu yr ifanc i gymryd rhan mewn gwneud penderfyniadau, y byddai yn ddefnyddiol i'r Cadeirydd wneud ymholiadau pellach. Cwestiynwyd efallai y byddai yn well trafod gyda phobl ifanc yn y lle cyntaf gan egluro beth yw CYSAG a holi tybed a fyddent yn teimlo bod rôl ganddynt? Nodwyd ei bod yn bwysig bod yn glir beth fyddai rôl y disgybl yn y cyfarfod. Cadarnhawyd y byddai angen ystyried sut i ddewis plant o ran oedran, lleoliad, faint o blant, ayyb.

Penderfynwyd, yn ddarostyngedig ar y sylwadau a ddaw i law yn dilyn sgwrs rhwng y Cadeirydd a'r Swyddog priodol, derbyn y cynnig i lunio gweithgor i edrych ar yr holl opsiynau o ran cyfethol disgyblion ar bwylgor CYSAG. Cytunwyd y byddai angen adrodd yn ôl i'r Pwyllgor llawn maes o law o dan gadeiryddiaeth y Cyngorydd Dewi W Roberts, gyda Miriam Amlyn, Anest G Frazer a Gwawr M Williams yn aelodau.

11. YMATEB I YMGYNGHORIAD LLYWODRAETH CYMRU AR "CANLLAWIAU YNGHYLCH CYNLLUNIO A GWEITHREDU ELFEN ORFODOL CREFYDD, GWERTHOEDD A MOESEG"

Derbyniwyd yr adroddiad, gan nodi y bydd angen trefnu cynhadledd rhwng Rhagfyr 2021 a'r Haf 2022 fel mae pethau yn sefyllfa ar hyn o bryd.

Cafwyd trafodaeth a nodwyd y gobaith na fydd unrhyw newid cyn 2023 er mwyn ei wneud yn iawn, gan y bydd hon yn ffordd wahanol o roi gwersi. Cadarnhawyd bod yr Undebau wedi ymgynghori llawer gan gynnal llawer o drafodaethau. Nodwyd bod y ddogfen yn edrych yn dda, ond bod pryder o ran faint o oriau sydd wedi eu clustnodi i Addysg Grefyddol, a'r angen i weithio yn galed i gadw statws Addysg Grefyddol gan ei fod wedi bod yn bwnc unigol hyd yn hyn. Cadarnhawyd bod ESTYN eisoes wedi bod yn holi sut y bwriedir cadw arbenigedd y pwnc.

Penderfynwyd dangos bodlonrwydd gyda chynnwys yr ymgynghoriad, gan nodi bod sgiliau pwnc Addysg Grefyddol yn allweddol o ran yr elfen arbenigol wrth addysgu'r cwricwlwm newydd. Nodwyd bod angen i Lywodraeth Cymru oedi am o leiaf blwyddyn cyn cyflwyno y cwricwlwm newydd, er mwyn i ysgolion gael cyfle i ail-sefydlogi.

12. MATERION CCYSAGAU

- a) Derbyniwyd Cofnodion y Cyfarfod a gynhaliwyd ar 23 Mawrth, 2021
- b) Cefnogwyd Enwebiad Kathy Riddick i'r Pwyllgor Gwaith
- c) Nodwyd Dyddiad y Cyfarfod Nesaf a chynigiwyd enwau Eurfryn Davies, Y Cynghorydd Dewi W Roberts a'r Cynghorydd Paul Rowlinson fel Cynrychiolaeth i'r CCYSAGAU y tro hwn.

Dechreuodd y cyfarfod am 2.00 p.m. a daeth i ben am 3.40 p.m.

CADEIRYDD

C.Y.S.A.G. - CYNGOR YMGYNGHOROL SEFYDLOG AR ADDYSG GREFYDDOL 23/11/21

Yn Bresennol: Y Cynghorydd Paul J. Rowlinson (Cadeirydd)

Aelodau Cyngor Gwynedd: Y Cyngorwyr Menna Baines a Selwyn E Griffiths

Cristnogion a Chrefyddau Eraill: Eirian Bradley Roberts (Yr Eglwys Gatholig)

Swyddogion: Einir Rh Davies (Swyddog Cefnogi Aelodau), Buddug Mair Huws (Swyddog Gwella Ansawdd Addysg Gynorthwyol a Chlerc CYSAG), Cyfieithwyr

Yn Bresennol ar Gyfer Eitem 6: Libby Jones, Ymgynghorydd Addysg Grefyddol, Cyngor Bwrdeistrefol Sirol Wrecsam

Cadarnhawyd, gan fod nifer o ymddiheuriadau ac absenoldebau nad oedd cworwm ac na fyddai modd i'r Pwyllgor wneud unrhyw benderfyniadau, ond y byddai y cyfarfod yn parhau a materion yn cael eu rhannu er gwybodaeth.

Rhoddodd y Cynghorydd Selwyn E Griffiths deyrnged arbennig i'r Cynghorydd Pat Larsen a'r Cynghorydd Wyn Meredith, gan ddiolch am eu gwaith tyngedfennol gyda CYSAG a CCYSAGAU.

1. GWEDDI

Agorwyd y cyfarfod gyda gweddi gan Y Cynghorydd Menna Baines.

2. YMDDIHEURIADAU

Miriam Amlyn, Cathryn Davey, Cyng. Judith Humphreys, Cyng. Dewi W Roberts, Cyng. Cemlyn R Williams, Gwawr Maelor Williams

3. DATGAN BUDDIANT PERSONOL

Ni dderbyniwyd unrhyw ddatganiad o fuddiant personol.

4. MATERION BRYD

Ni dderbyniwyd unrhyw fater bryd.

5. COFNODION Y CYFARFOD BLAENOROL

Oherwydd nad oedd cworwm, nid oedd modd i'r Cadeirydd gadarnhau cofnodion y cyfarfod o'r Pwyllgor hwn a gynhaliwyd ar 8 Mehefin fel rhai cywir. Bydd y cofnodion yn cael eu llofnodi yn y cyfarfod nesaf.

6. DIWEDDARIAD AR Y CANLLAWIAU AR GYFER CREFYDD, GWERTHOEDD A MOESEG (CGM) O FEWN Y CWRICWLWM NEWYDD

Rhoddodd Libby Jones gyflwyniad i Aelodau CYSAG ar y Canllawiau uchod, gan gadarnhau bod Addysg Grefyddol wedi mynd drwy newidiadau sylweddol. Cyfeiriodd at y negeseuon ar gyfer CYSAG o ran y Maes Llafur Cytunedig a chynllunio y cwricwlwm. Nododd hefyd y negeseuon pwysig i ysgolion wrth gynllunio ar gyfer CGM, gan gynnwys defnydd o is-lensiau. Esboniodd hefyd, o dan Gyfraith Hawliau Dynol, y bydd y pwnc yn wrthrychol, beirniadol a phlwraliaethol. Bu iddi gloi drwy gyfeirio at y cyfle o ran dysgu proffesiynol.

Daeth yn amlwg o'r cyflwyniad bod y Canllawiau yn cyfeirio at yr angen am newidiadau mawr iawn, ac y byddai y pwnc CGM yn cynnwys argyhoeddiadau athronyddol anghrefyddol. Un newid arall oedd bod dilyn y pwnc yn fandadol o'r oedran 3-16, gyda manau meithrin i gynnwys darpariaeth ar gyfer CGM. Ar y llaw arall, nodwyd ôl-16 mai optio i mewn i CGM fyddai disgybl. Cadarnhawyd y bydd fersiwn o'r Canllawiau, o dan embargo, ar gael cyn y Nadolig.

Ymhelaethodd ar y negeseuon pwysig i CYSAG

Mae maes llafur cytunedig yn gyfrifoldeb yr Awdurdod Lleol, ac mae angen iddo fod mewn lle mewn da bryd er mwyn i'r ysgolion addysgu eu cwricwla newydd o fis Medi 2022 ymlaen. Gall y Canllawiau newydd fod yn sail i'r maes llafur, ond mae angen iddo beidio â bod yn rhy gaeth – efallai bydd yr is-lensiau o gymorth.

Mae angen trefnu Cynhadledd Maes Llafur Cytunedig, sydd ag aelodaeth mor eang â phosib, a nodwyd yr angen i hysbysu ysgolion o'r bwriad hwn cyn gynted â phosib.

Holwyd ymhellach am yr is-lensiau, ble cadarnhawyd nad pynciau na themâu mohonynt, ond disgyblaethau neu bersbectifau. Nodwyd, wrth benderfynu ar themâu, bydd CGM yn cael eu harwain gan y safbwyntiau hyn.

Yn dilyn yr hyn a adroddwyd gan Libby Jones, nodwyd pwysigrwydd cael presenoldeb o Adran Addysg y Cyngor i roi CYSAG ar ben ffordd gyda y newid hyn. Cwestiynwyd a fyddai modd gweithio yn rhanbarthol, a nodwyd yr angen i Aelodau CYSAG ddeall beth yw cyfraniad GwE, rôl y Cyngor a sut mae modd cydweithio.

Gan y bydd y pwnc yn fandadol, ac yn rhan greiddiol o'r cwricwlwm newydd, nodwyd efallai y bydd angen cefnogaeth ar rai ysgolion i allu gwireddu hyn.

PENDERFYNWYD Oherwydd nad oedd cworwm, nid oedd modd i'r Pwyllgor wneud penderfyniad ond derbyniwyd y cyflwyniad a diolchwyd i Libby Jones am ei chyfraniad.

7. ADRODDIAD BLYNYDDOL CYSAG 2020-2021

Cadarnhawyd bod drafft o'r Adroddiad Blynyddol ar y gweill ac y byddai yn cael ei gyflwyno i gyfarfod nesaf CYSAG i'w gymeradwyo.

PENDERFYNWYD Oherwydd nad oedd cworwm, nid oedd modd i'r Pwyllgor wneud penderfyniad ond derbyniwyd diweddariad ar yr uchod ac awgrymwyd y ffordd ymlaen.

8. MATERION Y CCYSAGAU

Diolchwyd am Adroddiad Blynyddol y CCYSAGAU ar gyfer 2020-2021, Adroddiad Blynyddol Trysorydd y CCYSAGAU ar gyfer 2020- 2021, gan gynnwys y Datganiad o Gyfrifon a chofnodion y cyfarfod CCYSAGAU a gynhaliwyd 16 Mehefin 2021.

Cafwyd diweddariad o gyfarfod yr Hydref o CCYSAGAU a gynhaliwyd 23 Tachwedd 2021, ble bu iddynt dderbyn cyflwyniad ar y Cwricwlwm Newydd gan swyddog o Gonsortia Canol De Cymru, Dwyrain De Cymru a GwE. Adroddwyd yn y cyfarfod am y gefnogaeth oedd ar gael a chodwyd y pryder ei bod yn ymddangos bod CCYSAGAU De Cymru yn cael rhan greiddiol mewn cymhariaeth â'r Gogledd. Nodwyd yn benodol y pryder am y diffyg cefnogaeth gan GwE i CYSAG.

Cyfeiriwyd hefyd at y gyfres sydd wedi ei chyhoeddi gan Hodder i gyd-fynd â'r cwricwlwm newydd, a gofynnwyd i'r neges gael ei lledaenu nad yw y gyfres o reidrwydd yn addas i Gymru gan nad ydynt wedi derbyn unrhyw fewnbwn o Gymru wrth ei chreu.

Yna trafodwyd yr angen i drefnu Cynhadledd Maes Llafur Cytûn cyn Medi 2022, ac awgrymwyd efallai y gellid cynnal y cyfarfod cyntaf ar Chwefror 1af. Cadarnhawyd fod y Gynhadledd yn gorff ar wahân i CYSAG ond y byddai yn gwneud synnwyr i barhau gyda'r un aelodaeth. Yn sgil hyn awgrymwyd efallai y byddai modd ysgrifennu at y cyrff crefyddol am enwebiadau gan fod nifer o seddi gwag ar y CYSAG a'r aelodaeth wedi dirywio mewn niferoedd.

PENDERFYNWYD Oherwydd nad oedd cworwm, nid oedd modd i'r Pwyllgor wneud penderfyniad ond derbyniwyd yr adroddiadau er gwybodaeth.

Dechreuodd y cyfarfod am 2.00 p.m. a daeth i ben am 3.10 p.m.

CADEIRYDD

C.Y.S.A.G. - CYNGOR YMGYNGHOROL SEFYDLOG AR ADDYSG GREFYDDOL 01/02/2022

Yn Bresennol:

Aelodau Cyngor Gwynedd: Y Cyngorwyr Menna Baines, Judith Humphreys, Paul Rowlinson (Cadeirydd)

Cristnogion a Chrefyddau Eraill: Eirian Bradley Roberts (Yr Eglwys Gatholig), Gwawr M Williams (Eglwys Bresbyteraidd Cymru), Eurfryn Davies (Undeb Bedyddwyr Cymru)

Athrawon: Dim

Swyddogion: Garem P Jackson (Pennaeth yr Adran Addysg), Einir Rh Davies (Swyddog Cefnogi Aelodau), B Mair Huws (Swyddog Adnoddau Cynorthwyol a Chlerc CYSAG)

Cadarnhawyd, gan fod nifer o ymddiheuriadau ac absenoldebau nad oedd cworwm ac na fyddai modd i'r Pwyllgor wneud unrhyw benderfyniadau eto y tro hwn, ond y byddai y cyfarfod yn parhau a materion yn cael eu rhannu er gwybodaeth.

1. GWEDDI

Agorwyd y cyfarfod gyda gweddi gan Y Cyngorydd Judith Humphreys.

2. YMDDIHEURIADAU

Derbyniwyd ymddiheuriadau gan Cathryn Davey, Dashu, Cyng. Selwyn E Griffiths

3. DATGAN BUDDIANT PERSONOL

Ni dderbyniwyd unrhyw ddatganiad o fuddiant personol.

4. MATERION BRYD

Cyfeiriodd y Cadeirydd at e-bost oedd wedi dod i law gan CCYSAGau Cymru yn holi am enwebiadau i'r Pwyllgor Gwaith, gyda dyddiad cau o 8 Ebrill, a chytunwyd i gylchredeg yr e-bost.

5. COFNODION Y CYFARFOD BLAENOROL

Oherwydd nad oedd cworwm, nid oedd modd i'r Cadeirydd gadarnhau cofnodion y ddau gyfarfod diwethaf o'r Pwyllgor hwn a gynhaliwyd ar 8 Mehefin a 23 Tachwedd fel rhai cywir. Bydd y cofnodion yn cael eu llofnodi yn y cyfarfod nesaf.

6. CYNHADLEDD MAES LLAFUR CYTUNEDIG AR GYFER CREFYDD, GWERTHOEDD A MOESEG O FEWN Y CWRICWLWM NEWYDD I GYMRU

Amlinellodd y Cadeirydd yr angen i bob Awdurdod Addysg sefydlu Cynhadledd fel endid ar wahân

i'r cyfarfod CYSAG ar gyfer yr uchod. Adroddwyd bod y Gynhadledd, sydd i'w chynnal ar y cyd gydag Ynys Môn wedi ei threfnu ar gyfer 15 Chwefror 2022 o dan arweiniad Phil Lord o GwE. Ni ellir gorbwysleisio pwysigrwydd y Gynhadledd, a'r cyfle yma i gytuno ar y maes llafur. Cadarnhawyd bod angen i'r Pwyllgor lleol ystyried Canllawiau Llywodraeth Cymru, ac yna i ysgolion gymryd i ystyriaeth y maes llafur cytunedig.

Cyfeiriwyd at y Canllawiau oedd wedi eu paratoi gan y Llywodraeth, ynghyd â'r statws cyfreithiol. Ni dderbyniwyd unrhyw sylwadau ar y canllawiau ac anogwyd cymaint o Aelodau CYSAG Gwynedd â phosib i fynychu Y Gynhadledd.

PENDERFYNWYD: Oherwydd nad oedd cworwm, nid oedd modd i'r Pwyllgor wneud penderfyniad ond rhannwyd y wybodaeth am y gynhadledd sydd i'w chynnal ar y cyd gydag Ynys Môn, o dan arweiniad Phil Lord o GwE.

7. ADRODDIAD BLYNYDDOL CYSAG 2020-2021

Atgoffwyd yr aelodau bod yr adroddiad yn ystyried y flwyddyn academaidd Medi 2020 i Awst 2021, ac yn dilyn yr un patrwm â'r blynyddoedd a fu. O ganlyniad i'r pandemig roedd rhai materion na chawsant eu cwblhau, fel yr amlygir yn yr adroddiad. Nodwyd bod angen diweddarau yr aelodaeth. Atgoffwyd yr Aelodau bod nifer o faterion pwysig wedi eu trafod mewn cyfarfodydd CYSAG yn ystod y cyfnod, gan gynnwys Dyfodol Addysg Grefyddol ym Mhrifysgol Bangor, cyfethol disgyblion ar bwyllgor CYSAG a lles disgyblion yn ystod y cyfnod. Adroddwyd ar y pryder nad oedd modd trafod dogfennau ymgynghorol mewn pwyllgor, ond yn hytrach bod y gwaith hel ymatebion wedi gorfod cael ei wneud yn electroneg.

Edrychwyd ar argymhellion yr adroddiad a chytunwyd i'w haddasu gan dynnu allan y cyfeiriad at CBAC a'r sefyllfa arholiadau, cynnwys cyfeiriad at arweiniad pynciol a thynnu allan y frawddeg sydd yn sôn am wahodd Aelodau CYSAG i addoli ar y cyd mewn ysgolion, gan nad oedd modd i hyn ddigwydd.

Mewn ymateb i gwestiwn ynglŷn â'r angen am lyfrau ar gyfer y maes llafur newydd, nodwyd eu bod yn cael eu comisiynu drwy CBAC, a'r gobaith y byddai y Gymraeg a'r Saesneg yn cyrraedd gyda'i gilydd. Nodwyd yr angen ychwanegol i fod yn wylidwrus o ddeunydd oedd wedi ei baratoi y tu allan i Gymru gan fod y maes llafur yn wahanol.

Mewn ymateb i sylw am yr Aelodaeth, a'r ffaith mai dyma'r ail waith i'r Pwyllgor gyfarfod heb gworwm, cadarnhawyd y bydd Aelodaeth yn cael ei drafod yng nghyfarfod nesaf Fforwm Undebau Athrawon ac y bydd yn cael ei drafod yn y Fforwm Penaethiaid maes o law, yn y gobaith o ehangu yr aelodaeth. O ran cynrychiolaeth o'r gwahanol grefyddau, cadarnhawyd bod cyswllt wedi ei wneud gyda nifer o grefyddau eraill i geisio cael enwebiadau ond nad oedd unrhyw ymateb wedi bod. Cytunwyd i barhau gyda'r gwaith a chysylltu gyda'r Brifysgol am gymorth.

Nododd y Cadeirydd ei siom nad oedd cworwm eto yn y cyfarfod hwn, er ymdrechion i hysbysu aelodau'r Pwyllgor am y cyfarfod, ond serch hynny ei bod wedi bod yn drafodaeth fuddiol. Atgoffwyd pawb am y Gynhadledd Maes Llafur sydd i'w chynnal 15 Chwefror, 2022.

PENDERFYNWYD Oherwydd nad oedd cworwm, nid oedd modd i'r Pwyllgor wneud penderfyniad ond diolchwyd am yr adroddiad drafft, a gwnaethpwyd ambell i awgrym. Nodwyd pryder am nifer y seddi gwag ar Bwyllgor CYSAG a'r angen i holi eto am enwebiadau i'r seddi hyn.

Dechreuodd y cyfarfod am 2.15 p.m. a daeth i ben am 2.50 p.m.

CADEIRYDD.

1.1 Rhagarweiniad gan y Cadeirydd

Unwaith eto, taflodd pandemig Covid 19 gysgod trwm dros ein hysgolion yn y flwyddyn academaidd 2020-21. Bu'n rhaid i'r ysgolion gau eu drysau am ran o'r flwyddyn a chafwyd cyfnodau eraill lle roedd nifer helaeth o'r disgyblion yn gorfod dysgu o bell. Trwy gydol y flwyddyn prif flaenoriaeth yr awdurdod a'r ysgolion oedd lles y disgyblion a'n staff a neilltuwyd amser yn ein cyfarfod cyntaf ers dechrau'r pandemig, a gynhaliwyd ym mis Tachwedd 2020, i drafod y mater hollbwysig hwn. Cawsom gyfle i glywed gan yr athrawon am yr heriau yr oeddent wedi'u hwynebu a nodi ein gwerthfawrogiad o'u hymdrechion mewn cyfnod anodd iawn a'r ffaith bod Addysg Grefyddol i weld yn cael sylw teilwng yn y cyfnod clo.

Nid oedd modd i'r CYSAG gyflawni ei ddyletwyddau o ran monitro safonau Addysg Grefyddol oherwydd bod y drefn arferol o hunan arfarniadau ysgolion, arolygon gan Estyn ac arholiadau allanol wedi dod i ben yn ystod y flwyddyn. Yn yr un modd, nid oedd yn bosibl i aelodau o'r CYSAG ymweld â'r ysgolion i weld eu gweithredoedd o addoli ar y cyd.

Serch hynny, rwy'n ddiolchgar i aelodau CYSAG Gwynedd am eu gwaith yn ystod y flwyddyn a ddisgrifir yn yr adroddiad isod. Mae hyn yn cynnwys ymateb i ymgynghoriad Llywodraeth Cymru ar "Canllawiau Ynghylch Cynllunio a Gweithredu Elfennau Orfodol Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg", gan fynegi bodlonrwydd gyda chynnwys yr ymgynghoriad a nodi pwysigrwydd sgiliau arbenigol pwnc Addysg Grefyddol wrth addysgu'r Cwricwlwm newydd i Gymru.

Yn olaf, hoffwn ddiolch i'n hathrawon am eu gofal a'u hymroddiad yn cyflwyno Addysg Grefyddol a chynnal gweithred o addoli ar y cyd, sy'n rhan werthfawr o fywyd ysgol gan helpu i hyrwyddo lles ein disgyblion, yn ysbrydol, cymdeithasol ac emosiynol.

Y Cyngorydd Paul Rowlinson
Cadeirydd CYSAG Gwynedd, 2020/2021

**Cyngor Ymgynghorol Sefydlog
ar Addysg Grefyddol**

**ADRODDIAD BLYNYDDOL
Gwynedd
Medi 2020 – Awst 2021**

Pennaeth Adran Addysg Gwynedd
Garem Jackson

CYNNWYS

ADRAN 1: CRYNODEB GWEITHREDOL

1.1 Rhagair gan Gadeirydd CYSAG: Y Cynghorydd Paul Rowlinson

ADRAN 2: CYNGOR I AWDURDOD ADDYSG GWYNEDD

- 2.1 Swyddogaeth CYSAG Mewn Perthynas ag Addysg Grefyddol
- 2.2 Y Maes Llafur Cytûn
- 2.3 Pa mor dda yw safonau?
- 2.4 Ymateb yr Awdurdod Lleol
- 2.5 Addysg Grefyddol a Llywodraeth Cymru
- 2.6 Addysg Grefyddol ac ESTYN
- 2.7 Swyddogaeth CYSAG mewn perthynas ag Addoli ar y Cyd

ADRAN 3: ATODIADAU

- 3.1 Gwybodaeth gyffredinol am gyfansoddiad CYSAG
- 3.2 Aelodaeth CYSAG Gwynedd 2020 - 2021
- 3.3 Cyfarfodydd CYSAG a gynhaliwyd yn ystod y cyfnod adrodd
- 3.4 Arweiniad CYSAG Gwynedd ar gyfer hunan arfarnu safonau addysg grefyddol ac addoli ar y cyd
- 3.5 Arweiniad CYSAG Gwynedd i aelodau sy'n mynychu sesiynau addoli ar y cyd mewn ysgolion

**ADRAN 1:
CRYNODEB GWEITHREDOL**

Swyddogaeth CYSAG mewn perthynas ag Addysg Grefyddol

Ceir amlinelliad clir o swyddogaeth CYSAG yng Nghylchlythyr 10/94 y Swyddfa Gymreig.

Mae CYSAG yn cynghori'r Awdurdod Lleol ar faterion yn ymwneud â darparu Addysg Grefyddol ac Addoli ar y Cyd, ac y mae'n gyfrifol am sefydlu cynulliad achlysurol, Cynhadledd Maes Llafur Cytûn, i gynhyrchu neu ystyried diwygio Maes Llafur Cytûn ar gyfer Addysg Grefyddol.

1.1 Rhagarweiniad gan y Cadeirydd

Y Cyngorydd Paul Rowlinson
Cadeirydd CYSAG Gwynedd, 2020/2021

DRAFT

2.1 Swyddogaeth CYSAG mewn perthynas ag Addysg Grefyddol

Ceir amlinelliaid clir o swyddogaeth CYSAG yng Nghylchlythyr 10/94 y Swyddfa Gymreig.

Mae CYSAG yn cynghori'r Awdurdod Lleol ar faterion yn ymwneud â darparu Addysg Grefyddol ac Addoli ar y Cyd, ac y mae'n gyfrifol am sefydlu cynulliad achlysurol, Cynhadledd Maes Llafur Cytûn, i gynhyrchu neu ystyried diwygio Maes Llafur Cytûn ar gyfer Addysg Grefyddol.

2.2 Y Maes Llafur Cytûn

Mae CYSAGau Gwynedd a Môn wedi mabwysiadu'r 'Fframwaith Enghreifftiol Cenedlaethol ar gyfer Addysg Grefyddol i ddysgwyr 3 i 19 oed' fel Maes Llafur Cytûn Gwynedd a Môn (2008).

Prif swyddogaeth CYSAG yw, *'cynghori'r awdurdod ar y cyfryw faterion sy'n gysylltiedig ag addoli crefyddol mewn ysgolion sirol ac â'r addysg grefyddol sydd i'w rhoi yn unol â maes llafur cytûn ag y bydd yr awdurdod yn eu cyfeirio at y cyngor neu ag y gwêl y cyngor yn dda'*. (Deddf Diwygio Addysg 1988 a.11(1) (a)).

2.3 Pa mor dda yw safonau?

Mae CYSAG Gwynedd yn monitro safonau addysg grefyddol ac addoli ar y cyd trwy:

- dderbyn crynodeb o hunan arfarniadau ysgolion mewn ymateb i gwestiynau allweddol Fframwaith Arolygu ESTYN;
- ddadansoddi asesiadau athrawon a chanlyniadau arholiadau allanol ysgolion uwchradd yr Awdurdod Lleol;
- wirio adroddiadau arolygiadau ESTYN rhag ofn bod cyfeiriad at 'addysg grefyddol' neu 'addoli ar y cyd';
- wahodd athrawon a phenaethiaid i rannu eu harferion da gyda'r aelodau yn y cyfarfodydd tymhorol.
- ymweld ag ysgolion, trwy wahoddiad ar hyn o bryd, er mwyn mynychu sesiwn addoli ar y cyd.

2.3.1 Adroddiadau hunan arfarnu ysgolion

Yng nghyfarfod **CYSAG Gwynedd** ar 9 Chwefror 2011 penderfynwyd y byddai CYSAG yn cyflawni ei chyfrifoldebau statudol trwy wahodd ysgolion i rannu eu hunan arfarniad o Addysg Grefyddol, addoli ar y cyd a datblygiad ysbrydol a moesol disgyblion gyda'r aelodau. Mae CYSAG Gwynedd, penaethiaid, ac aelodau'r Panel Ymgynghorol Cenedlaethol ar gyfer Addysg Grefyddol (PYCAG) wedi cymeradwyo'r templedi a luniwyd mewn ymateb i'r Fframwaith Arolygu ESTYN (gweler Atodiad 3.5). Mae clerc CYSAG Gwynedd, sy'n swyddog adnoddau addysg cynorthwyol gyda Chyngor Gwynedd, yn gyfrifol am ddsbarthu a chasglu'r hunan arfarniadau. Gofynnir i ysgolion cynradd ac uwchradd gyflwyno crynodeb o hunan arfarniad yr ysgol i sylw clerc CYSAG Gwynedd yn ystod y flwyddyn pan fydd ESTYN yn arolygu'r ysgol. Oherwydd sefyllfa COVID-19 fe ddaeth ymweliadau ESTYN i ben yn ystod Mawrth 2020 ac ni gynhaliwyd unrhyw ymweliad yn ystod y flwyddyn o Medi 2020 hyd Awst 2021

2.3.2 Asesiadau athrawon a chanlyniadau arholiadau allanol yn y sector uwchradd

Ni thrafodwyd asesiadau athrawon disgyblion CA3 na chanlyniadau arholiadau allanol CA4 a CA5 yn ystod cyfarfodydd 2020-2021.

2.4 Ymateb yr Awdurdod Lleol

Mae Mair Huws, Swyddog Adnoddau Addysg Cynorthwyol Gwynedd yn sicrhau bod arweiniad ac argymhellion CYSAG Gwynedd yn cael eu trosglwyddo i benaethiaid yr ysgolion cynradd ac uwchradd ac i Gyngor Gwynedd.

Mae cynllun gweithredu CYSAG Gwynedd yn amlinellu pedair blaenoriaeth ar gyfer 2017-20 (gweler atodiad 3.6). Mae'r blaenoriaethau yn codi o drafodaethau'r flwyddyn ac adroddiadau blynyddol 2016-17, 2018-19. Fodd bynnag, mewn cyfnod o doriadau cyllidol, nid oes bellach gwasanaeth ymgynghorol lleol sy'n gallu cynnig cefnogaeth neu hyfforddiant i athrawon sy'n addysgu addysg grefyddol ac mae'n her gynyddol i CYSAGau i allu cynghori a chefnogi ysgolion.

Blaenoriaeth 1: Cwricwlwm i Gymru, Maes Dysgu a Phrofiad: Y Dyniaethau a'r "Yr hyn sy'n bwysig"

Blaenoriaeth 2: Hwyluso Addoli ar y Cyd o ansawdd da/da iawn

Blaenoriaeth 3: Cefnogaeth i GYSAG Gwynedd?

Blaenoriaeth 4: Profiadau cyfoethog – cyfraniad partneriaid lleol i ddatblygu dealltwriaeth o addysg grefyddol o fewn y cwricwlwm newydd?

Hyd at Ebrill 2018, roedd Cyngor Gwynedd yn comisiynu'r GwE (Gwasanaeth Effeithiolrwydd a Gwella Ysgolion) i gefnogi cyfarfodydd CYSAG Gwynedd ac i gynrychioli CYSAG Gwynedd mewn cyfarfodydd rhanbarthol a chenedlaethol. Ym mis Mawrth 2018, hysbyswyd clerc CYSAG Gwynedd na fyddai GwE yn cefnogi CYSAG Gwynedd bellach.

Argymhellion CYSAG i Awdurdod Addysg Gwynedd

- Sicrhau bod CYSAG Gwynedd yn derbyn y gefnogaeth ac arweiniad strategol priodol er mwyn iddo gyflawni ei ddyletswyddau fel pwyllgor statudol.

2.5 Addysg Grefyddol a Llywodraeth Cymru

Mae Llywodraeth Cymru wedi cyhoeddi a dosbarthu canllawiau i gefnogi athrawon addysg grefyddol:

- <http://cymru.gov.uk> > chwiliwch am Addysg Grefyddol
- Y Maes Llafur Cytûn (neu'r Fframwaith Enghreifftiol Cenedlaethol ar gyfer Addysg Grefyddol yng Nghymru)
- Addysg Grefyddol: Canllawiau ar gyfer Cyfnodau Allweddol 2 a 3 (2011)
- Proffiliau Enghreifftiol Dysgwyr yng NghA 2 a 3 mewn Addysg Grefyddol: Canllawiau Ychwanegol (2011)
- Addysg Grefyddol: Canllawiau i ddysgwyr 14-19 oed(2009)
- Pobl, Cwestiynau a Chredoau: Addysg Grefyddol yn y Cyfnod Sylfaen (2013)
- Addysg Grefyddol: Adroddiad y Prif Safonwr 2012 (<http://cbac.co.uk>)

Cwricwlwm i Gymru

- Mae Cymdeithas CYSAGau Cymru yn cael ei chynrychioli ar y Grŵp Rhanddeiliaid Strategol Llywodraeth Cymru ac mae Panel Ymgynghorol Cenedlaethol Addysg Grefyddol (PYCAG) wedi mynychu cyfarfodydd yn ystod y flwyddyn gyda chynrychiolwyr o Adran Cwricwlwm Llywodraeth Cymru wrth iddynt gefnogi'r ysgolion arloesol a datblygu Cwricwlwm i Gymru.
- Ymatebodd CYSAG Gwynedd i Ymgynghoriad Llywodraeth Cymru ar: "Canllawiau ynghylch Cynllunio a Gweithredu Elfen Orfodol Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg

Argymhellion CYSAG i Awdurdod Addysg Gwynedd

- Sicrhau bod athrawon yn ymwybodol o'r 'hyn sy'n bwysig' ym Maes Dysgu a Phrofiad Dyniaethau
- Annog athrawon addysg grefyddol Gwynedd ac aelodau CYSAG Gwynedd i gyfrannu'n llawn at unrhyw adolygiad o'r cwricwlwm a'r trefniadau asesu;

2.6 Addysg Grefyddol ac ESTYN

Mae CYSAG Gwynedd yn argymhell yr adnoddau canlynol i athrawon addysg grefyddol a phenaethiaid ysgolion yr ardal:

- www.estyn.org.uk
- Addysg Grefyddol mewn Ysgolion Uwchradd (ESTYN, Mehefin 2013)
- Arweiniad atodol : addoli ar y cyd mewn ysgolion anenwadol (ESTYN, Hydref 2017)
- Addysg Grefyddol yng nghyfnod allweddol 2 a chyfnod allweddol 3 (ESTYN, Mehefin 2018)

Argymhellion CYSAG i Awdurdod Addysg Gwynedd

- Sicrhau bod ysgolion ac athrawon addysg grefyddol uwchradd yn ymwybodol o gasgliadau'r arolygiadau ac yn gweithredu ar argymhellion adroddiad ESTYN.

2.7 Swyddogaeth CYSAG mewn perthynas ag Addoli ar y Cyd

Nodir yng Nghylchlythyr 10/94 y Swyddfa Gymreig y dylai'r Awdurdod Addysg weithio gyda'i ChYSAG i gadw llygad ar ddarparu addoli ar y cyd dyddiol ac ystyried gydag ef unrhyw gamau y gellid eu cymryd i wella darpariaeth o'r fath.

Rhaid i'r addoliad fod "yn gyffredinol Gristnogol ei gymeriad". Mae'r weithdrefn "penderfynu" yn caniatáu atal y gofynion hyn mewn perthynas â rhai neu'r cyfan o'r disgyblion mewn ysgol lle nad ydynt yn briodol.

- Mae aelodau CYSAG ac ysgolion Gwynedd wedi derbyn canllawiau addoli ar y cyd:
  - 'Arweiniad atodol ar arolygu addoli ar y cyd mewn ysgolion anenwadol' (ESTYN, Hydref 2017);
  - Canllawiau ynglŷn ag Addoli ar y Cyd (Cymdeithas CYSAGau Cymru, Mehefin 2013).
- Mae CYSAG Gwynedd yn monitro safonau addoli ar y cyd trwy dderbyn a thrafod hunan arfarniad ysgolion yn ystod y cyfarfodydd.
- Ni dderbyniwyd unrhyw hunan arfarniad yn ystod 2020-2021 gan na ofynnwyd i unrhyw ysgol ei ddarparu.

Penderfyniadau

Ni chafwyd cais gan unrhyw ysgol am benderfyniad mewn perthynas ag addoli ar y cyd.

Argymhellion CYSAG i Awdurdod Addysg Gwynedd

- Sicrhau bod ysgolion yn cydymffurfio â'r gofynion statudol mewn perthynas ag addoli ar y cyd a darparu sesiynau addoli ar y cyd o ansawdd;

ADRAN 3: ATODIADAU

3.1 Gwybodaeth gyffredinol am gyfansoddiad CYSAG

Sefydlwyd CYSAG gan Bwyllgor Addysg Gwynedd yn 1996 i gynnwys:

Cristnogion a Chrefyddau Eraill, sef

- Yr Eglwys Fethodistaidd
- Undeb Bedyddwyr Cymru
- Eglwys Bresbyteraidd Cymru
- Yr Eglwys yng Nghymru
- Undeb yr Annibynwyr
- Yr Eglwys Gatholig

Athrawon, sef,

- Cymdeithas y Prifathrawon (SHA)
- Undeb Cenedlaethol Athrawon Cymru (UCAC)
- Cymdeithas yr Ysgolfeistri ac Undeb yr Athrawon (NASUWT)
- Undeb Cenedlaethol yr Athrawon (NUT)
- Cymdeithas yr Athrawon a'r Darlithwyr (ATL)
- Cymdeithas Genedlaethol y Prifathrawon (NAHT)

Aelodau etholedig

3.2 Aelodaeth CYSAG Gwynedd 2020-21

Cynrychiolwyr yr Enwadau Crefyddol

Yr Eglwys Fethodistaidd
Undeb Bedyddwyr Cymru
Eglwys Bresbyteraidd Cymru
Yr Eglwys yng Nghymru
Undeb yr Annibynwyr
Yr Eglwys Gatholig
Bwdaeth
Dyneiddwyr

Disgwyl enwebiad
Eurfryn Davies
Gwawr Maelor Williams
Anest Grey Frazer
Disgwyl enwebiad
Eirian Bradley Roberts
Dashu (Scott Smith)
Edward Parri-Jones

Cynrychiolwyr Athrawon

Cymdeithas Arweinwyr Ysgolion a Cholegau (ASCL)
Undeb Cenedlaethol Athrawon Cymru (UCAC)
Cymdeithas yr Ysgolffestri ac Undeb yr Athrawesau
(NASUWT)
Undeb Addysg Cenedlaethol (NEU)

Mrs Alwen Watkin (Ysgol Eifionydd)
Mrs Catherine Davey (Ysgol Llanystumdwy)
Mrs Miriam Amlyn (Ysgol Eifionydd)
Mrs Heledd Jones (Ysgol Friars)

Cynrychiolwyr yr Awdurdod Lleol

Cynghorydd Paul Rowlinson
Cynghorydd E Selwyn Griffiths
Cynghorydd Menna Baines
Cynghorydd Judith Humphreys

Plaid Cymru
Plaid Cymru
Plaid Cymru
Plaid Cymru

Cynghorydd Medwyn Hughes
Cynghorydd Dewi Wyn Roberts

Annibynnol
Annibynnol

Swyddogion

Garem Jackson
Mair Huws

Pennaeth Adran Addysg Gwynedd
Swyddog Adnoddau Addysg Cynorthwyol

Einir Davies

Swyddog Gwasanaethau Democraataidd

3.3 Cyfarfodydd CYSAG 2020-21

Mae dyddiadau'r cyfarfodydd ar gael ymlaen llaw trwy gysylltu â Chlerc CYSAG. Yn ystod 2020 – 2021, cyfarfu CYSAG Gwynedd 3 gwaith trwy gyfrwng Zoom:

11 Tachwedd 2020
10 Chwefror 2021
8 Mehefin 2021

Trafodwyd y materion canlynol ac ymhelaethir ar rhain yn y cofnodion ac yng nghorff yr adroddiad hwn:

a) Cyfarfod 11 Tachwedd 2020

- Clywed profiadau disgyblion ac athrawon dros y cyfnod clo;
- Materion yn ymwneud â CYSAGau – trafodwyd llythyr â ddanfonwyd at ysgolion oedd yn cynnwys Cyngor i Ysgolion ar Gyd-addoli yn ystod y pandemig;
- Ystyried sefyllfa arholiadau TGAU a Lefel UG/A yn ystod y flwyddyn addysgol. Penderfynwyd gyrru llythyr o bryder a deilydd portffolio Addysg Cyngor Gwynedd a Siân Gwenllïan i fynegi pryder am y sefyllfa

b) Cyfarfod 10 Chwefror 2021

- Cafwyd trafodaeth bellach ar Addoli ar y Cyd dros gyfnod y pandemig

c) Cyfarfod 8 Mehefin 2021

- Dyfodol Canolfan Addysg Grefyddol Prifysgol Bangor – cafwyd diweddariad gan Yr Athro G Evans Jones a chytunwyd i gydweithio ymhellach
- Trafodwyd cyfethol disgyblion ar bwyllgor CYSAG ac fe benderfynwyd sefydlu gweithgor ar wahân i drafod ymhellach
- Derbyniwyd yr adroddiad ar yr ymateb i Ymgynghoriad llywodraeth Cymru ar Ganllawiau ynghylch Cynllunio a Gweithredu elfen Gorfodol Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg;

3.3.1 Mae CYSAG Gwynedd wedi ymaelodi â Chymdeithas CYSAGau Cymru ac y mae ei haelodau yn mynychu cyfarfodydd Cymdeithas CYSAGau Cymru yn rheolaidd.

3.3.2 Darperir cynhaliath broffesiynol i GYSAG fel a ganlyn:

Garem Jackson, Pennaeth Adran Addysg Gwynedd
Mair Huws, Swyddog Gwella Ansawdd Addysg Cynorthwyol sy'n gweithredu fel clerc CYSAG
Einir Davies, Swyddog Gwasanaethau Democrataidd sy'n gweinyddu CYSAG ar ran Cyngor Gwynedd.

Dylid cyfeirio ymholiadau at Glerc CYSAG, Adran Addysg, Cyngor Gwynedd, Caernarfon, Gwynedd. LL55 1SH

3.3.3 Rhestr o'r sefydliadau a dderbyniodd gopi o adroddiad CYSAG

Dosberthir copi electronaidd o'r adroddiad blynyddol i'r canlynol:

- Adran Addysg a Sgiliau Llywodraeth Cymru
- Pennaeth Adran Addysg Gwynedd
- Arweinydd y Cyngor
- Cymdeithas CYSAGau Cymru
- Ysgolion Gwynedd

Darperir copi hefyd i:

- Aelodau CYSAG Gwynedd

3.4 Templed CYSAG Gwynedd ar gyfer hunan arfarniad ysgolion o safonau addysg grefyddol

Cyngor Ymgynghorol Sefydlog ar Addysg Grefyddol (CYSAG)

Prif swyddogaeth CYSAG yw monitro addysg grefyddol ac addoli ar y cyd a chynghori'r awdurdod lleol ar faterion sy'n ymwneud ag addysg grefyddol ac addoli ar y cyd. Mae Cymdeithas CYSAGau Cymru yn credu y dylai'r cyngor hwn fod yn seiliedig ar wybodaeth gyfredol. Mae llawer o CYSAGau yn monitro safonau trwy wahodd ysgolion i rannu eu hunanarfarniad Addysg Grefyddol ac addoli ar y cyd ag aelodau CYSAG.

Gwybodaeth bellach:

- Cymdeithas CYSAGau Cymru: www.wasacre.org.uk
- Addysg Grefyddol ac Addoli ar y Cyd: Cylchlythyr 10/94 (Swyddfa Gymreig)
- Felly rydych yn ymuno â'ch CYSAG lleol: llawlyfr ar gyfer aelodau CYSAGau yng Nghymru (Cym. CYSAGau C)
- Canllawiau ynglŷn ag Addoli ar y Cyd (Cymdeithas CYSAGau Cymru, 2012);
- Adolygiad o Adroddiadau CYSAG (Llywodraeth Cymru, 2011 and 2013)

Adran Addysg a Sgiliau Cymru (AdAS)

Mae'r rhan fwyaf o CYSAGau yng Nghymru wedi mabwysiadu'r 'Fframwaith Enghreifftiol Cenedlaethol ar gyfer Addysg Grefyddol i ddysgwyr 3-19 oed yng Nghymru' neu'i addasu fel eu maes llafur cytûn. Mae Llywodraeth Cymru wedi cefnogi addysg grefyddol yng Nghymru trwy ddarparu canllawiau i gefnogi athrawon, penaethiaid ac aelodau CYSAG. Maent yn cynnig gwybodaeth ddefnyddiol am ddulliau addysgu, adnoddau ac asesu. Roedd proses gymedroli allanol genedlaethol 2010 -12 yn gyfle i adrannau AG mewn ysgolion uwchradd ddangos eu dealltwriaeth o lefelau cyrhaeddiad Addysg Grefyddol.

Gwybodaeth bellach

- <http://cymru.gov.uk> > chwiliwch am Addysg Grefyddol
- Y Maes Llafur Cytûn (neu'r Fframwaith Enghreifftiol Cenedlaethol ar gyfer Addysg Grefyddol yng Nghymru)
- Addysg Grefyddol: Canllawiau ar gyfer Cyfnodau Allweddol 2 a 3 (2011)
- Proffiliau Enghreifftiol Dysgwyr yng NghA 2 a 3 mewn Addysg Grefyddol: Canllawiau Ychwanegol (2011)
- Addysg Grefyddol: Canllawiau i ddysgwyr 14-19 oed(2009)
- Pobl, Cwestiynau a Chredoau: Addysg Grefyddol yn y Cyfnod Sylfaen (2013)
- Addysg Grefyddol: Adroddiad y Prif Safonwr 2012 (<http://cbac.co.uk>)

ESTYN

Mae arolygiadau ESTYN yn seiliedig ar bum maes arolygu:

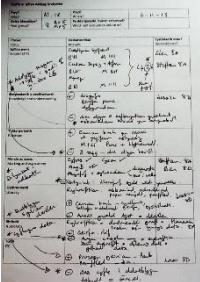
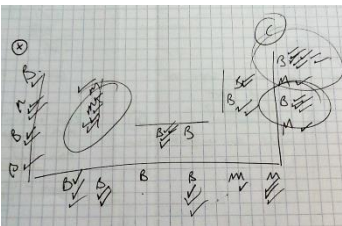
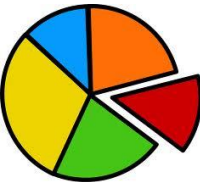
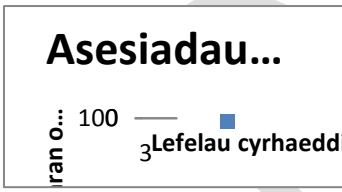

1. Safonau
2. Lles ac agweddau ddysgu
3. Addysgu a phrofiadau dysgu
4. Gofal, cymorth ac arweiniad
5. Arweinyddiaeth a rheolaeth

Prin yw'r adroddiadau arolygiadau ysgol sy'n cynnwys sylwadau ar safonau Addysg Grefyddol ac addoli ar y cyd.

Gwybodaeth bellach:

- www.estyn.org.uk
- Addysg Grefyddol mewn Ysgolion Uwchradd (ESTYN, Mehefin 2013)
- Addysg grefyddol a moesol yng nghyfnod allweddol 2 a chyfnod allweddol 3 (ESTYN, Haf 2018)
- Arweiniad atodol : addoli ar y cyd mewn ysgolion anenwadol (Hydref 2017)

Pa dystiolaeth a ddefnyddir gan ysgolion wrth ddod i farn?

<p>Craffu ar lyfrau</p> 	<p>Mae athrawon yn casglu sampl o waith disgyblion, (<i>e.e. amrediad o allu, oed, bechgyn a merched</i>) er mwyn helpu'r cydlynnydd i ateb cwestiynau megis:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pa gynnydd a wneir gan ddisgyblion yn eu sgiliau AG? A oes grwpiau o ddisgyblion yn tangyflawni? • I ba raddau y mae'r gwaith yn adlewyrchu gofynion y Maes Llafur Cytûn? • I ba raddau y mae gwaith y dysgwyr yn datblygu'r medrau a nodir yn y Fframweithiau Llythrennedd, Rhifedd, a Chymhwysedd digidol Cenedlaethol • Pa welliannau sydd angen i ni eu gwneud wrth i ni gynllunio, darparu ac asesu addysg grefyddol?
<p>Arsylwadau gwersi</p> 	<p>Mae athrawon ac arweinwyr ysgol yn arsylwi gwersi er mwyn helpu'r cydlynnydd i ateb cwestiynau megis:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pa gynnydd a wneir gan ddisgyblion yn eu sgiliau AG? A oes grwpiau o ddisgyblion yn tangyflawni? • A yw'r dysgwyr yn dangos cymhelliant uchel? A ydynt yn cyfrannu i'w dysgu? • I ba raddau y mae gwaith y dysgwyr yn adlewyrchu gofynion y Maes Llafur Cytûn? • I ba raddau y mae gwaith y dysgwyr yn datblygu'r medrau a nodir yn y Fframweithiau Llythrennedd, Rhifedd a Chymhwysedd digidol Cenedlaethol? • Pa welliannau sydd angen i ni eu gwneud wrth i ni gynllunio, darparu ac asesu addysg grefyddol?
<p>Holiaduron a chyfweliadau</p> 	<p>Gall ysgolion ddadansoddi canlyniadau holiaduron a ddefnyddiwyd i ganfod barn disgyblion, athrawon a rhieni i gwestiynau megis:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Beth yw eu barn am 'gynnwys' y gwersi AG? A oes grwpiau arwyddocaol o ddisgyblion/rhieni sy'n cynnig barnau gwahanol? • Pa gynnydd a wneir ganddynt yn eu sgiliau Addysg Grefyddol? • Beth yw eu rhagdybiaethau/barnau/agweddau tuag at Addysg Grefyddol? • Pa welliannau sydd angen i ni eu gwneud wrth i ni gynllunio, darparu ac asesu addysg grefyddol?
<p>Data</p> 	<p>Gall ysgolion ddefnyddio data asesiadau athro neu ganlyniadau arholiadau allanol (uwchradd yn unig) er mwyn adnabod tueddiadau neu batrymau?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pa mor dda y mae bechgyn/merched/grwpiau o ddisgyblion yn perfformio dros gyfnod? (<i>pob ysgol</i>) • Pa mor dda y mae disgyblion ein hysgol/adran ni yn perfformio mewn cymhariaeth ag ysgolion/adranau eraill? (<i>ysgolion uwchradd yn unig</i>) • A oes grwpiau o ddisgyblion sy'n tangyflawni? (<i>pob ysgol</i>) • Pa welliannau sydd angen i ni eu gwneud wrth i ni gynllunio, darparu ac asesu mewn addysg grefyddol?
<p>Eraill</p> <p>Newyddion Addysg Grefyddol Religious Education News</p>	<p>Gall barn ysgolion hefyd fod yn seiliedig ar dystiolaeth arall megis:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Llwyddiant mewn cystadlaethau AG lleol neu genedlaethol; • Cyfrannu tuag at ddigwyddiadau/cynadledau/prosiectau/cyhoeddiadau lleol neu genedlaethol; • Adroddiadau monitro gan aelodau eraill o'r staff <i>e.e. cydlynwyr llythrennedd rhifedd neu TGCh</i>; • Cofnodion cyfarfodydd gyda staff, llywodraethwyr neu ymwelwyr CYSAG; • Ymchwil gweithredu gan aelod o Gymuned Ddysgu Broffesiynol; • Achrediad allanol, <i>e.e. Marc Ansawdd Addysg Grefyddol</i> http://www.reqm.org/wales

Canllawiau CYSAG (tudalennau 3, 4, 5 a 6)

I ba raddau y mae darpariaeth yr ysgol yn hyrwyddo datblygiad personol y disgyblion? (Maes arolygu 4.2)

Bydd arfarnu safonau a'r ddarpariaeth ar gyfer addysg grefyddol yn gymorth i'r ysgol arfarnu maes arolygu 4.2 sef 'Datblygiad personol (gan gynnwys datblygiad ysbrydol, moesol, cymdeithasol a diwylliannol).

Mae arweiniad arolygu ESTYN (Medi 2017) ar gyfer datblygiad ysbrydol a moesol yn nodi:

"Dylai arolygwyr ystyried y graddau y mae'r ysgol yn darparu cyfleoedd effeithiol i ddisgyblion ddatblygu gwerthoedd sicr a sefydlu eu credoau ysbrydol a moesegol. Dylent ystyried pa mor dda y mae'r ysgol yn hyrwyddo egwyddorion sy'n helpu disgyblion i wahaniaethu rhwng da a drwg. Dylent ystyried pa mor dda y mae'r ysgol yn datblygu gallu disgyblion i fyfyrion ar ymatebion crefyddol ac anghrefyddol i gwestiynau sylfaenol ac i fyfyrion ar eu credoau neu eu gwerthoedd eu hunain. Dylent ystyried i ba raddau y mae'r ysgol yn meithrin gwerthoedd sy'n cael eu rhannu, fel gonestrwydd, tegwch, cyfiawnder a chynaliadwyedd, ac yn helpu disgyblion i ddeall anghenion a hawliau pobl eraill yn lleol, ac fel aelodau o fyd eang ac amrywiol."

O fewn amserlen cylch hunan arfarnu'r ysgol bydd angen ystyried pa dystiolaeth fydd yn helpu'r ysgol ddod i farn ar faes arolygu 4.2. Mae gan addysg grefyddol ac addoli ar y cyd gyfraniad pwysig i'r maes hwn.

Mae'r cwestiynau enghreifftiol canlynol yn seiliedig ar Fframwaith Arolygu Cyffredinol ESTYN (Medi 2017) a'r cwestiynau a defnyddiwyd gan ESTYN yn ystod arolygiad thematig ar addysg grefyddol yn ystod tymor yr Hydref 2017. Nid oes disgwyl i ysgol ateb pob cwestiwn, ond o drafod y rhain gyda staff, llywodraethwyr, disgyblion ac ymgynghorydd cefnogi gwelliant bydd ysgol yn gallu adnabod cryfderau a meysydd gwella fydd yn eu galluogi i gynllunio gwelliannau.

Maes Arolygu 1: Safonau

Cofiwch gynnwys geirfa feintiol ac arfarnol ac enghreifftiau o waith 'go iawn'!

- Beth yw eich barn am safonau addysg grefyddol yn eich ysgol? (*Disgyblion CS, CA2, CA3, CA4, CA5*)
- Pa mor dda y mae disgyblion yn ymdrin â'r cwestiynau sylfaenol, yn archwilio i gredoau, dysgeidiaethau ac arfer(ion) crefyddol ac yn mynegi ymatebion personol i gredoau, dysgeidiaethau, arferion, a chwestiynau sylfaenol?
- I ba raddau mae grwpiau o ddisgyblion yn gwneud cynnydd mewn addysg grefyddol? Beth welwch chi yn eu gwaith sy'n dangos eu cynnydd?
- I ba raddau mae disgyblion yn defnyddio'u medrau siarad a gwranddo, darllen ac ysgrifennu, rhifedd a TGCh yn briodol mewn addysg grefyddol?
- Rhowch enghraifft o sut mae'r disgyblion wedi datblygu eu medrau meddwl, eu creadigrwydd a'u medrau corfforol mewn gweithgareddau addysg grefyddol yn yr ystafell ddosbarth a thu allan?
- Pa faterion gwella sydd angen sylw yn ystod y flwyddyn nesaf?

Maes Arolygu 2: Lles ac agweddau at ddysgu

Cofiwch gynnwys geirfa feintiol ac arfarnol ac enghreifftiau o waith 'go iawn'!

- A yw'r disgyblion yn dangos diddordeb mewn addysg grefyddol?
- Beth ydych chi'n teimlo y mae disgyblion yn ei ennill o wersi addysg grefyddol?
- Pa faterion gwella sydd angen sylw yn ystod y flwyddyn nesaf?

Maes Arolygu 3: Addysgu a phrofiadau dysgu

Cofiwch gyfeirio at enghreifftiau o'r ddarpariaeth. Amser i'r pwnc? % sy'n dewis fel opsiwn Ast. Cref? % sy'n cael achrediad am AGref statudol.

- Sut ydych yn gwybod bod eich ysgol yn bodloni'r gofynion statudol ar gyfer addysg grefyddol?
- Sut mae addysg grefyddol yn cael ei haddysgu yn eich ysgol?
- A yw'r addysg grefyddol yn llwyddo i ennyn diddordeb y disgyblion?
- Pa mor dda y mae'r gwersi/gweithgareddau yn datblygu gwybodaeth a dealltwriaeth y disgyblion o gredoau, dysgeidiaethau ac arferion crefyddol yn ogystal â'u medrau pwnc a'u medrau trawsgwricwlaidd?

- Beth yw ansawdd y cynllunio ar gyfer addysg grefyddol? (adeiladu ar wybodaeth, dealltwriaeth a medrau blaenorol? amcanion clir? dulliau addysgu? adnoddau?)
- Pa mor dda y mae'r adborth mewn addysg grefyddol yn helpu disgyblion i wybod pa mor dda y maent yn ei wneud a beth mae angen iddynt ei wneud i wella?
- Ym mha ffyrdd ydych chi'n asesu ac yn olrhain cynnydd disgyblion mewn addysg grefyddol?
- Sut mae'r cynllunio ar gyfer addysg grefyddol yn helpu'r disgyblion i fod yn unigolion uchelgeisiol, hyderus, dyheadol a gwybodus? A ydych wedi dechrau ymateb i argymhellion 'Dyfodol Llwyddiannus'?
- I ba raddau y mae'r ysgol yn rhoi ystod eang a phriodol o brofiadau, tu fewn a thu allan i'r dosbarth, er mwyn datblygu diddordeb a medrau'r disgyblion mewn addysg grefyddol?
- A yw'r ysgol yn trefnu unrhyw deithiau neu ymweliadau sy'n gysylltiedig ag addysg grefyddol? Pa grwpiau blwyddyn, pa mor aml, a sut mae'r teithiau hyn yn cyfoethogi'r cwricwlwm?
- A yw'r addysg grefyddol yn adlewyrchu natur cyd-destun yr ysgol? A yw'n adlewyrchu amrywiaeth ddiwylliannol, ieithyddol ac ethnig Cymru ac ardal leol yr ysgol?
- I ba raddau mae'r gweithgareddau addysg grefyddol yn rhoi cyfleoedd cynyddol bwrpasol i ddisgyblion ymarfer a datblygu eu medrau llythrennedd, rhifedd a TGCh i'r safon briodol?'
- Pa faterion gwella sydd angen sylw yn ystod y flwyddyn nesaf?

Maes arolygu 4: Gofal, cymorth ac arweiniad

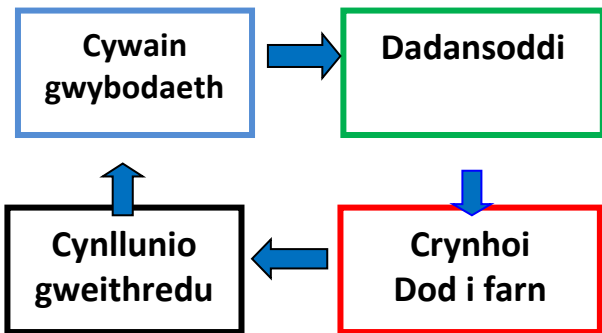
- I ba raddau mae gwersi/gweithgareddau addysg grefyddol yn helpu disgyblion i fod yn ddinasyddion gweithredol?
- Sut mae'r disgyblion yn dylanwadu ar yr hyn y maent yn ei ddysgu mewn addysg grefyddol?
- A yw'r ysgol yn cymryd rhan mewn unrhyw weithgareddau cymunedol neu a oes ganddi gysylltiadau ag unrhyw arweinwyr neu sefydliadau ffydd?
- Beth yw cyfraniad addysg grefyddol i ddealltwriaeth disgyblion o'u diwylliant, y gymuned leol a'r byd ehangach?
- Rhowch enghreifftiau o sut mae addysg grefyddol wedi helpu disgyblion i ddeall materion yn ymwneud â chydaddoldeb ac amrywiaeth, ystrydebau neu eithafiaeth grefyddol, hawliau dynol?
- I ba raddau mae'r ysgol yn helpu disgyblion i ddatblygu gwerthoedd sicr a sefydlu eu credoau ysbrydol a moesegol?
- Pa mor dda mae'r ysgol yn datblygu gallu disgyblion i fyfyrion ar ymatebion crefyddol ac anghrefyddol i gwestiynau sylfaenol ac i fyfyrion ar eu credoau neu eu gwerthoedd eu hunain?
- A yw'r ysgol yn bodloni'r gofynion statudol parthed addoli ar y cyd?
- Beth yw ansawdd yr addoli ar y cyd? Pa mor dda y mae'r ysgol yn ei gynllunio dros gyfnod?
- Sut mae'r ysgol yn cadw disgyblion yn ddiogel rhag peryglon radicaleiddio, e.e. *deunydd eithafol naill ai drwy siaradwyr gwadd neu siaradwyr ar ymweliadau a safleoedd*?
- Sut ydych chi'n sicrhau y caiff pryderon ynghylch sylwadau a wneir gan ddisgyblion yn ystod gwersi addysg grefyddol eu hystyried yn briodol?
- Pa faterion gwella sydd angen sylw yn ystod y flwyddyn nesaf?

Maes arolygu 5: Arweinyddiaeth a rheolaeth

- A oes gan yr arweinydd pwnc addysg grefyddol y medrau a'r ddealltwriaeth angenrheidiol i arwain y pwnc yn effeithiol?
- A yw'r staff yn gallu manteisio ar ddatblygiad proffesiynol mewn addysg grefyddol?
- Sut ydych yn dyrannu adnoddau i gynorthwyo i addysgu addysg grefyddol?
- Sut caiff rhieni eu hysbysu am eu hawl i dynnu disgyblion o wersi addysg grefyddol? Sawl disgybl sy'n cael eu tynno o wersi addysg grefyddol gan eu rhieni ac a oes gan yr ysgol drefniadau da i ddarparu ar eu cyfer yn ystod gwersi addysg grefyddol? A yw'r nifer hon wedi cynnydd/gostwng/aros yr un fath dros y 5 mlynedd diwethaf? O ba grwpiau y daw'r disgyblion hyn? A ydych yn cael sgwrs a rhieni ynghylch eu penderfyniad?
- Ym mha ffyrdd y mae darpariaeth eich ysgol ar gyfer addysg grefyddol yn helpu i hyrwyddo cydlynid cymunedol gwell?
- Pa mor aml ydych chi'n monitro addysg grefyddol? Sut caiff y wybodaeth hon ei rhannu a staff perthnasol eraill?
- A ydych yn ystyried safbwyntiau disgyblion yn yr adroddiad hunan-arfarnu a'r cynlluniau gweithredu?
- A ydych yn cydweithio gydag athrawon sy'n addysgu addysg grefyddol mewn ysgolion eraill? Beth yw effaith hyn?

- Beth yw'r 'enghraifft gorau o addysg grefyddol' y gallwch ei rannu gyda'ch CYSAG lleol neu gydag athrawon eraill?
- Pa faterion gwella sydd angen sylw yn ystod y flwyddyn nesaf?

Sut y gall CYSAGau fonitro safonau?

Sut y gall CYSAG gywain gwybodaeth?

- trwy ofyn i ysgolion gyflwyno gwybodaeth a hunan arfarniad;
- trwy gomisiynu 'arbenigwr' i ymweld â sampl o ysgolion a darparu adroddiad tymhorol;
- trwy drefnu bod yr aelodau yn ymweld ag ysgolion;
- trwy ofyn i ddisgyblion, staff a llywodraethwyr mewn sampl o ysgolion gwblhau holiadur ar-lein;
- trwy edrych ar ganlyniadau arholiadau allanol ac asesïadau athro CA3 (ysgolion uwchradd yn unig)

Pa ffynonellau sydd ar gael yn eich hardal chi?

- Dadansoddiad o adroddiadau hunan arfarnu ysgolion;
- Dadansoddiad o bolisiâu, cynlluniau gwaith, cynlluniau datblygu ysgolion;
- Data perfformiad ysgolion: asesïadau athrawon CA3, canlyniadau TGAU, Safon UG/A;
- Adroddiadau ymweliadau ysgol gan aelodau CYSAG;
- Dadansoddiad o holiaduron ysgol, arolygon ar-lein (disgyblion, staff, llywodraethwyr) wedi'u cyflwyno gan benaethiaid, cydlynwyr neu CYSAG/Cymdeithas CYSAGau Cymru;
- Cyflwyniadau gan gydlynwyr, athrawon, penaeithiaid, disgyblion;
- Llwyddiant mewn cystadlaethau, achrediadau allanol.

Rhifau - meintiau a chyfrannau

bron bob un	=	gydag ychydig iawn o eithriadau
y rhan fwyaf	=	90% neu fwy
llawer	=	70% neu fwy
mwyafrif	=	dros 60%
tua hanner	=	agos at 50%
lleiafrif	=	o dan 40%
ychydig	=	o dan 20%
ychydig iawn	=	llai na 10%

Pwy sy'n cyfrannu tuag at y monitro?

- athrawon ac aelodau o UDRh ysgolion
- aelodau CYSAG
- swyddogion Awdurdod Lleol/GwE
- athrawon a nodwyd fel athrawon neilltuol
- disgyblion
- llywodraethwyr
- rhieni

<p>Rhagorol Perfformiad ac arferion cryf iawn, cynaledig arbennig, da iawn, cryf iawn, eithriadol, yn rhagori ar, arbennig, ardderchog, gwych, safon uchel iawn, ansawdd uchel iawn, ymestynnol, creadigol iawn, ymhell uwchlaw'r disgwyliadau, effeithiol iawn, hyfedr, meistrolgar</p>	<p>Da Nodweddion cryf, er y gall fod angen gwella mân agweddau llwyddiannus, cryf, cadarn, medrus, buddiol, gwerthfawr, cadarnhaol, trwyadl, defnyddiol, nerthol, grymus, cynhwysfawr, defnydd da, cyson dda, effeithiol, pwrpasol</p>
<p>Digonol ac angen gwelliant Cryfderau'n gorbwysu gwendidau, ond agweddau pwysig y mae angen eu gwella boddhaol, priodol, addas, effeithlon, cymwys, perthnasol, digonol, digon, dilys, cadarn, diogel, canolig, cyson, cymedrol, anghyson, cyfyngedig</p>	<p>Anfoddhaol ac angen gwelliant ar frys Gwendidau pwysig yn gorbwysu cryfderau annigonol, aneffeithlon, dim, amhriodol, aneffeithiol, anaddas, methu, gwan, gwael, cyfyngedig.</p>

Geiriau/ymadroddion defnyddiol

Mae xxx wedi arwain at....
 O ganlyniad i xxx mae safonau xxx wedi codi xx% er xx
 Yn dilyn cyflwyno xxx mae xxx wedi gwella, fel y dangosir gan ...
 Dengys xxx fod safonau xxx wedi...
 Gwelir effaith xxx yn xxx sy'n dangos bod....
 Gellir gweld gwelliant mewn xxx yn ....
 Gellir gweld dylanwad xxx yn y gwelliant/cynnydd... **Tud. 27**
 Dengys XXXXX bod x% o'r disgyblion yn gallu/bod gan x% o'r disgylion ...
 Dengys xxx bod x% o'r rhieni/staff/llywodraethwyr yn....

Beth ddylid ei gynnwys?

- **Effaith ymyrraeth** ar (safonau, lles, addysgu, agweddau, gwerthoedd)
- **Tueddiadau** dros gyfnod
- **Cymhariaeth** ag ysgolion eraill (?)
- **Barn** - defnyddio termau arfarnol
- **Meintioli** pa bryd bynnag y bo'n bosibl

Addysg Grefyddol

Maes arolygu 1: Safonau Addysg Grefyddol

Pa mor dda y mae disgyblion yn ymdrin â'r cwestiynau sylfaenol, yn archwilio i gredoau, dysgeidiaethau ac arfer(ion) crefyddol ac yn mynegi ymatebion personol i gredoau, dysgeidiaethau, arferion, a chwestiynau sylfaenol? Beth welwch chi yn eu gwaith sy'n dangos eu cynnydd dros amser?

- Defnyddiwch: gwaith y disgyblion, asesiadau athrawon, teithiau dysgu, arsylwadau gwersi i lunio barn.
- I'ch helpu mae: Maes Llafur Cytûn Lleol (Fframwaith Enghreifftiol Cenedlaethol); Arweiniad Llywodraeth Cymru: Pobl, Cwestiynau a Chredoau (2013), Canllawiau a Phroffiliau Enghreifftiol CA2 a CA3 (2011), 14-19 (2009), Canllawiau CYSAG, adroddiadau arholwyr CBAC.

Nodiadau:

Mae safonau addysg grefyddol ein disgyblion yn: **BARN**

Maes arolygu 2: Lles ac agweddau at ddysgu am Addysg Grefyddol?

Beth ydych chi'n teimlo y mae disgyblion yn ei ennill o wersi addysg grefyddol?

- Defnyddiwch: gwaith disgyblion, dadansoddiad o holiadur addysg grefyddol, cofnodion grŵp ffocws/Cyngor Ysgol
- I'ch helpu mae: Arweiniad atodol: gwranddo ar ddysgwyr (ESTYN, Medi 2017),

Nodiadau:

Mae agweddau disgyblion tuag at addysg grefyddol yn ein hysgol ni yn: **BARN**

Maes arolygu 3: Addysgu a phrofiadau dysgu mewn Addysg Grefyddol?

Pa mor dda yw'r cynllunio a'r addysgu mewn addysg grefyddol? Rhowch enghreifftiau o brofiadau addysg grefyddol cyfoethog

- Defnyddiwch: teithiau dysgu, arsylwadau gwersi, gwaith disgyblion, holi disgyblion
- I'ch helpu mae: Maes Llafur Cytûn Lleol (Fframwaith Enghreifftiol Cenedlaethol); Arweiniad Llywodraeth Cymru: Pobl, Cwestiynau a Chredoau (2013), Canllawiau a Phroffiliau Enghreifftiol CA2 a CA3 (2011), 14-19 (2009), Canllawiau CYSAG, Addysg grefyddol mewn ysgolion uwchradd (ESTYN, Haf 2013), Addysg grefyddol a moesol yng NghA2 a ChA3 (ESTYN, Haf 2018)

Nodiadau:

Mae safonau addysgu addysg grefyddol yn ein hysgol ni yn: **BARN**

Maes arolygu 4: Gofal, cymorth ac arweiniad mewn Addysg Grefyddol?

I ba raddau mae gwersi/gweithgareddau addysg grefyddol yn helpu disgyblion i fyfyrion ar ymatebion crefyddol ac anghrefyddol i gwestiynau sylfaenol ac i fyfyrion ar eu credoau neu eu gwerthoedd eu hunain? Sut mae addysg grefyddol yn helpu disgyblion i fod yn ddinasyddion gweithredol? I ba raddau y mae'r ysgol yn darparu cyfleoedd effeithiol i ddisgyblion ddatblygu gwerthoedd sicr a sefydlu eu credoau ysbrydol a moesegol?

- Defnyddiwch: teithiau dysgu, cyfweiliadau gyda disgyblion, rhaglen addoli ar y cyd yr ysgol, cylchlythyr ysgol, cofnodion yr ysgol o unrhyw droseddau casineb/bwlio.
- I'ch helpu mae: Canllawiau CYSAG, Canllawiau ynglŷn ag addoli ar y cyd (Cymdeithas CYSAGau Cymru), Arweiniad atodol: addoli ar y cyd mewn ysgolion anenwadol (ESTYN, Hydref 2017), Arweiniad atodol: gwranddo ar ddysgwyr (ESTYN, Medi 2017)

Nodiadau:

Ydy'r ysgol yn bodloni'r gofynion statudol ar gyfer addoli ar y cyd?

Ydy

Nac ydy

Mae cyfraniad addysg grefyddol i ddatblygiad personol disgyblion a chydlynid cymunedol yn: **BARN**

Maes arolygu 5: Arweinyddiaeth a rheolaeth mewn Addysg Grefyddol?

A oes gan yr arweinydd pwnc addysg grefyddol y medrau a'r ddealltwriaeth angenrheidiol i arwain y pwnc yn effeithiol? Sut ydych yn gwybod?

- Defnyddiwch: cynlluniau gwaith, adroddiadau monitro a hunan arfarnu, arfarniad o ddata, cyfweiliadau gyda'r cydlynnydd a'r llywodraethwr dynodedig/ymwelydd CYSAG, cofnodion cyfarfodydd staff, cynllun gwella, arfarniad cynnydd, astudiaeth achos yn dilyn cydweithio ysgol-i-ysgol.
- I'ch helpu mae: canllawiau CYSAG

Nodiadau:

Mae arweinyddiaeth a rheolaeth mewn addysg grefyddol yn: **BARN**

Agweddau i gael sylw	Camau gweithredu	Pwy?	Erbyn pryd?
		Nid oes rhaid rhannu'r manylion hyn gyda CYSAG ond mae angen i gofnodion yr ysgol sicrhau bod atebolrwydd yn glir i staff a llywodraethwyr	

Arfarniad crynodedol a fydd yn cyfrannu at arfarniad yr ysgol o 'Ddatblygiad Personol (4.2)'

Cryno! Tua 50 o eiriau.

Enw'r pennaeth
 Llofnod y pennaeth
 Dyddiad:

3.6 : Cynllun Gweithredu CYSAG Gwynedd 2017-20

Adroddiad Blynyddol CYSAG Gwynedd 2017-18 a thrafodaethau cyfarfodydd 2018-19	Camau Gweithredu 2017-20 ALI (Awdurdod Lleol) AC (Aelodau CYSAG)	Tystiolaeth	Deilliannau		
Tud. 30 Cwricwlwm i Gymru Maes Dysgu a Phrofiad: Y Dyniaethau “Yr hyn sy’n bwysig”	<ul style="list-style-type: none"> Sicrhau bod penaethiaid, athrawon, llywodraethwyr ac aelodau CYSAG yn wybodus am ofynion Cwricwlwm i Gymru (YP) Cyfrannu at drafodaethau lleol er mwyn cynllunio profiadau dysgu sy’n ymateb i’r ‘hyn sy’n bwysig’ ym Maes Dysgu a Phrofiad Dyniaethau. (ALL+YP+AC) Cynrychioli Gwynedd mewn unrhyw drafodaethau cenedlaethol parthed datblygu’r cwricwlwm a’r trefniadau asesu (ALL+ YP + AC) Datblygu Maes Llafur Cytûn ar gyfer ysgolion Gwynedd sy’n adlewyrchu egwyddorion Cwricwlwm i Gymru. Gwirio beth yw’r oriau dysgu Addysg Grefyddol mewn ysgolion. 	<ul style="list-style-type: none"> Cofnodion CYSAG Gwynedd Cofnodion Cymdeithas CYSAGau Cymru Gohebiaeth a chanllawiau CYSAG Gwynedd i ysgolion. Maes Llafur Cytûn Gwynedd Engbreiffiau o arferion da 	<ul style="list-style-type: none"> Maes Llafur Cytûn Gwynedd yn adlewyrchu egwyddorion Cwricwlwm i Gymru Addysg Grefyddol yn cael ystyriaeth lawn wrth i ysgolion adolygu’r cwricwlwm a’r trefniadau asesu. Y ddarpariaeth ar gyfer addysg grefyddol yn dda neu’n well ym mhob ysgol. Safonau addysg grefyddol yn dda neu’n well ym mhob ysgol. Sicrhau bod Addysg Grefyddol yn cael ei gynrychioli yn deg o fewn MDaPH y Dyniaethau. 	<p>😊</p> <p>😊</p> <p>😞</p>	
	Hwyluso Addoli ar y Cyd o ansawdd da/da iawn	<ul style="list-style-type: none"> Sicrhau bod ysgolion yn cydymffurfio a’r gofynion statudol mewn perthynas ag addoli ar y cyd a darparu sesiynau addolir ar y cyd o ansawdd. Annog ysgolion i wahodd aelodau o GYSAG Gwynedd i fynychu sesiynau addoli ar y cyd 	<ul style="list-style-type: none"> Gohebiaeth i ysgolion Adroddiadau llafar aelodau CYSAG Cyfeiriadau tuag at addoli ar y cyd yn adroddiadau ESTYN 	<ul style="list-style-type: none"> Adroddiadau ESTYN yn nodi bod addoli ar y cyd yn dda. Pob ysgol yn cydymffurfio â’r gofynion statudol. Gwell dealltwriaeth ymhlith aelodau CYSAG o natur addoli ar y cyd mewn ysgolion. 	<p>😊</p> <p>😊</p> <p>😞</p>
	Cefnogaeth i GYSAG Gwynedd	<ul style="list-style-type: none"> Cysylltu a GWE er mwyn pwysleisio yr angen am ymgynghorydd pwnc ar gyfer CYSAG Gwynedd. 	<ul style="list-style-type: none"> Llythyru. Cofnodion CYSAG Gwynedd. 	<ul style="list-style-type: none"> Ymgynghorydd pwnc sy’n hyddysg yn y CiG newydd a’r hyn sy’n gyfredol o fewn Addysg Grefyddol drwy addysg cynradd ac uwchradd er mwyn codi a chadw safonau o fewn Addysg Grefyddol yng Ngwynedd. 	<p>😊</p> <p>😊</p> <p>😞</p>

DRAFT

Update / Diweddariad

Agreed Syllabus Conferences 2022
Cynadleddau Meusydd Ilafur
Cytunedig 2022

Crynodeb o'r ddeddfwriaeth– nodau'r meysydd llafur cytunedig

- Ni fwriedir i'r maes llafur cytunedig fod yn gynllun gwaith. Yn hytrach, bwriedir iddo fod yn ganllaw ac yn bwynt cyfeirio cyfreithiol defnyddiol i ysgolion er mwyn eu helpu i gynllunio cwricwlwm priodol a pherthnasol ar gyfer eu dysgwyr sy'n cynnwys crefydd, gwerthoedd a moeseg o fewn Maes y Dyniaethau. Mae dull Fframwaith y Cwricwlwm i Gymru yn seiliedig ar egwyddor sybsidiaredd ac, fel y cyfryw, dylai pob maes llafur cytunedig gydnabod ac adlewyrchu ymreolaeth pob ysgol a lleoliad wrth gyflawni eu cwricwla eu hunain. Un o fwriadau'r canllawiau statudol hyn ar grefydd, gwerthoedd a moeseg yw taro'r cydbwysedd cywir rhwng pwyslais rhwng llyw canolog Fframwaith y Cwricwlwm i Gymru a'r gofynion o ran gwneud penderfyniadau lleol ar gyfer crefydd, gwerthoedd a moeseg, fel y nodir mewn meysydd llafur cytunedig ledled Cymru. Felly, mae'r canllawiau statudol ar grefydd, gwerthoedd a moeseg wedi'u hysgrifennu fel sail i'r maes llafur cytunedig. Os bydd awdurdod lleol yn dymuno mabwysiadu neu addasu'r canllawiau hyn fel ei maes llafur cytunedig, caiff wneud hynny. Yn y pen draw, mater i'r darparwr fydd sicrhau y caiff addysg crefydd, gwerthoedd a moeseg anenwadol ei darparu'n blwraliaethol.
- Dylai meysydd llafur cytunedig gydnabod, er y dylai pob ysgol addysgu eu dysgwyr am y prif grefyddau a'u traddodiadau yng Nghymru, fod credoau eraill (gan gynnwys argyhoeddiadau athronyddol anghrefyddol megis dyneiddiaeth ac anffyddiaeth) bellach yn rhan gydnabyddedig o fywyd mewn ardaloedd lleol yng Nghymru a thu hwnt. Adlewyrchir hyn yn y Ddeddf sy'n nodi'r canlynol am y maes llafur cytunedig:
  - rhaid iddo adlewyrchu'r ffaith mai traddodiadau Cristnogol yw'r traddodiadau crefyddol yng Nghymru yn bennaf, gan ystyried ar yr un pryd ddysgeidiaeth ac arferion y prif grefyddau eraill a gynrychiolir yng Nghymru
  - rhaid iddo hefyd adlewyrchu'r ffaith bod gan bobl yng Nghymru amrywiaeth o argyhoeddiadau athronyddol anghrefyddol

Y maes llafur cytunedig a Fframwaith y Cwricwlwm i Gymru

Mae dyletswydd gyfreithiol ar Gynadleddau Meysydd Llafur Cytunedig i sefydlu'r gydberthynas rhwng y maes llafur cytunedig a Fframwaith y Cwricwlwm i Gymru. Rhaid i awdurdodau lleol, Cynghorau Ymgynghorol Sefydlog a Chynadleddau Meysydd Llafur Cytunedig ystyried Fframwaith y Cwricwlwm i Gymru, sy'n cynnwys y canllawiau statudol ar grefydd, gwerthoedd a moeseg, wrth ddatblygu a mabwysiadu maes llafur cytunedig. Yn y maes llafur cytunedig yw'r pwynt cyfeirio cyntaf ar gyfer darparu addysg crefydd, gwerthoedd a moeseg mewn ysgolion a lleoliadau, felly mae'n hanfodol bod y maes llafur cytunedig yn cydnabod ac yn adlewyrchu dull Fframwaith y Cwricwlwm i Gymru a'r egwyddorion a nodir yn y canllawiau statudol ar grefydd, gwerthoedd a moeseg er mwyn taro cydbwysedd a chynnal cydlyniaeth ym mhob rhan o'r Cwricwlwm i Gymru. Mae'r canllawiau statudol ar grefydd, gwerthoedd a moeseg yn galluogi Cynadleddau Meysydd Llafur Cytunedig i sefydlu'r gydberthynas hon rhwng y maes llafur cytunedig a Fframwaith y Cwricwlwm i Gymru ar gyfer dysgwyr rhwng 3 ac 16 oed, a hynny'n hyderus. Mae hyn yn cynnwys canllawiau er mwyn helpu ysgolion a lleoliadau i sicrhau bod ehangder a dyfnder priodol o fewn crefydd, gwerthoedd a moeseg gan gydnabod egwyddor sybsidiaredd ar yr un pryd.

Penderfyniad Lleol

- Mae CGM yn cael ei benderfynu'n leol
- Mae gan yr Awdurdod Lleol yr hawl i benderfynnu are ei maes llafyr ei
- Yr ALI sy'n galw Cynhadledd maes llafur cytunedig (CMLC)
- Penderfyniad yr All, yw derbyn neu beidio, y maes llafur cytunedig paratowyd gan y CMLC
- Mae'r cynghorwy'r arbenigol a'r CMLC ond yn cynghori'r ALI.
- Byddai'n arfer da cynnwys y Cyfarwyddwr Addysg neu gynrychiolydd yr ALI yn y trafodaethau CMLC i gynorthwyo gydag eglurder a dealltwriaeth.
- Mae'r ddeddfwriaeth sydd wedi'i chynnwys yn y canllawiau wedi'i hysgrifennu a'i chytuno gan Lywodraeth Cymru a'i Gwasanaethau Cyfreithiol, nid gan y tîm ehangach sy'n ymwneud â drafftio'r canllawiau CGM. Rhaid i bob CMLC ystyried y Fframwaith CaW sy'n cynnwys y crynodebau cyfreithiol. Mae'n bwysig felly nad yw'r ddeddfwriaeth ynghylch CGM yn cael ei newid i adlewyrchu pryderon lleol. Os yw maes llafur cytûn yn cynnwys diwygiadau i'r ddeddfwriaeth, neu ddehongliadau lleol ohoni, gallai'r ALI adael ei hun yn agored i heriau cyfreithiol ac efallai na fydd yn gymwys i gael cymorth gan Lywodraeth Cymru.

Negeseuon pwysig wrth paratoi maes llafur cytunedig

- Mae canllawiau statudol CGM yn cael eu hystyried a'u llywio gan ymarferwyr, darparwyr addysg a rhanddeiliaid. Mae CYSAGauC wedi cael dweud eu dweud drwy gydol y broses adeiladu ac mae'r holl sylwadau wedi'u hystyried yn y canllawiau terfynol.
- Bydd y Fframwaith CiG a chanllawiau CGM yn cael eu cefnogi gan gynghorwyr pwnc a dysgu proffesiynol. Pe bai CMLC yn dewis dilyn llwybr arall, a fydd ganddo'r gallu a'r arbenigedd i ddarparu dysgu proffesiynol i gefnogi eu maes llafur cytûn lleol?
- Mae'n rhaid i bob ysgol yng Nghymru 'roi sylw' i ganllawiau CGM ar Hwb fel rhan o Fframwaith Cwricwlwm i Gymru. Felly, gallai unrhyw wyro wrth y geiriad hwnnw o fewn maes llafur cytundeig achosi dryswch diangen a byddai'n effeithio'n sylweddol ar lwyth gwaith.
- Ystyried effeithiau gwyro sylweddol oddi wrth y canllawiau statudol a'r tensiwn y byddai hyn yn ei greu i ysgolion
- Consider the relevance of the agreed syllabus to different types of schools and the practitioners who will be designing their curriculum in line with CiG a CGM guidance.
- Mae angen i'r maes llafur cytunedig fod yn agored i'r gwahanol ddulliau o gyflwyno CGM ar draws ysgolion yn yr awdurdod lleol.
- Mae angen iddo fod yn hygyrch i gynulleidfa eang ac mae angen ystyried darllenadwyedd, hyd a dyblygu dogfennau eraill.
- Pam y byddai CMLC yn dymuno gosod cyfyngiadau ychwanegol ar ysgolion lleol nad ydynt wedi'u gosod ar ysgolion eraill ledled Cymru?

Negeseuon pwysig wrth paratoi maes llafur cytunedig

- Os yw'r maes llafur cytunedig yn cynnwys gwybodaeth ychwanegol, gofynnwch y cwestiwn, 'A yw'r adrannau hyn yn ddefnyddiol ac yn briodol? A ydynt yn symud yn rhy bell oddi wrth y Fframwaith CiG a/neu ganllawiau CGM?
- Mae angen i'r maes llafur cytunedig sicrhau ei fod yn adlewyrchu'r gofyniad am CGM gwrthrychol, beirniadol a lluosog.
- Nid yw'n cael ei argymhell bod yr ALI yn mabwysiadu'r canllawiau CGM ar Hwb trwy ddarparu dolen iddo ar wefan y cyngor yn unig.
- Ni argymhellir codi'r testun o'r canllawiau CGM ar Hwb a'i roi mewn PDF neu gopi caled, gan fod hyn yn dileu'r dolenni sydd wedi'u mewnosod yn y canllawiau i rannau eraill o'r Fframwaith CiG.
- Ni argymhellir diwygio'r testun o'r canllawiau CGM ar Hwb, na'r crynodeb cyfreithiol ar CGM, gan y gall hyn arwain at ddryswch a bod yn gamarweiniol, yn enwedig i ysgolion ac ymarferwyr.
- Byddai'n well gosod unrhyw faterion neu gyfarwyddiadau lleol y mae'r CMLC am eu codi neu eu hamlygu i'w hysgolion ar wahân o fewn y maes llafur cytunedig.
- Adlewyrchir hawliau plant yn y Fframwaith CiG a'r canllawiau CGM. A yw'r maes llafur cytûn yn adlewyrchu hawliau plant hefyd?

Ymateb LLG i gwestiynau CYSAG

1. For the interim period there is a need for two agreed syllabi which require two ASC's:
  1. Old curriculum – National Exemplar framework which has previously been adopted or adapted by the majority of SACRE's. If it has been accepted within the last 5 years there is no need for an ASC at this time.
  2. New Curriculum – locally determined agreed syllabus having 'regard to' the CfW Framework and the RVE guidance, recommended by a newly constituted SAC.
2. It is the Local Authority's decision as to whether the adoption of the recommended agreed syllabus is a delegated responsibility or should be presented to full Council for Cabinet decision.
3. Allocation of time for mandatory RVE within the CfW is a matter for the individual school. The SAC should assume sufficient time will be allowed.
4. The legislation on monitoring compliance in RVE has not changed is still rests within Estyn.

Enghreifftiau o sut mae sefydiadau gwahanol / ALL wedi ymateb

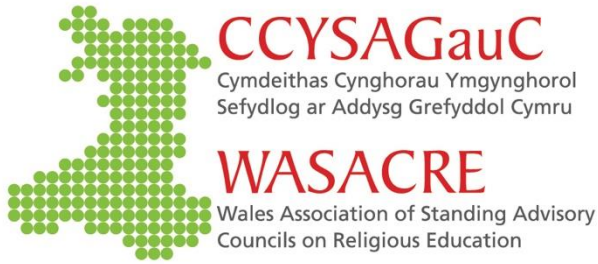
- Libby Jones – Wrexham SACRE / CYSAG Wreccsaw
- Elizabeth Thomas – Church in Wales / Eglwys yng Nghymru

Camau Nesaf

1. Rhannu'r gwybodaeth o fewn eich CYSAG a'ch CMLC.
2. Os mae cwestiynau yn codi o'r wybodaeth hyn neu yn eich cyfarfodydd yna cysylltwch a mi neu ysgrifennydd CCYSAGAuC. WASACRE.
3. Cymerwch mantais o gyfleoedd hyfforddiant:
  - 'A children's rights approach to Religion, Values and Ethics' by the Children's commissioner for Wales on Tuesday 26th of April
<https://www.eventbrite.co.uk/e/cyfle-hyfforddi-sesiwn-saesneg-training-opportunity-english-session-tickets-310439000407>
  - Policy insight event hosted by Welsh Government showcasing the national online Professional Learning recourses for RVE being supported by WASACRE.
https://forms.office.com/pages/responsepage.aspx?id=Ug4_TzS3ZEGUCRtgHRR5k-o3QIzEdh5Eu5nA5bErWa5UNzdUWU1BSDg5RUZaN0ZETVFDNzY5QjRGMC4u

Cyngor gan Gymdeithas CYSAGau Cymru (CCYSAGauC) ar baratoadau a phroses cynhadledd y maes llafur cytunedig wrth argymell maes llafur cytunedig newydd i Grefydd, Gwerthoedd a Moeseg, Mai 2022.

Cwestiynau Cyffredin

All Cynhadledd y Maes Llafur Cytunedig (y Gynhadledd) argymell fod yr Awdurdod Lleol yn mabwysiadu'r Canllawiau CGM fel y maent ar Hwb, trwy roi dolen iddo ar wefan y Cyngor?

Na all. Mae'n rhaid gallu adnabod y Maes Llafur Cytunedig fel Maes Llafur cytunedig yr awdurdod ei hun, er y gallant ystyried ei bod yn briodol tynnu'n gryf/yn llwyr ar y Canllawiau CGM a darparu dolen i'r canllawiau CGM o fewn y ddogfen honno. Dylai fod yn amlwg o'r ddogfen ei hun mai dyma'r Maes Llafur Cytunedig.

Pa mor fawr/manwl y mae'n rhaid i'r maes llafur cytunedig lleol fod?

Mae'n bwysig fod y maes llafur cytunedig yn hygyrch i'w gynulleidfa eang, h.y. yn hawdd ei ddarllen a'n hawdd ei ddeall. Oherwydd hynny, ni ddylai fod yn rhy hir neu anhylaw. Fodd bynnag, mae angen iddo gynnwys rhywfaint o wybodaeth sylfaenol am CGM a chynnig canllawiau addas ar gyfer darparu CGM mewn ysgolion. Mae'n bwysig nodi fod yr wybodaeth yma i gyd yn bodoli'n barod o fewn y Canllawiau CGM ar Hwb ac felly nid oes angen ei ddyblygu, ond yn hytrach ei gyflwyno a chyfeirio'r darllynydd ato.

All ein Cynhadledd leol godi'r testun o'r Canllawiau CGM ar Hwb a'i roi mewn PDF ac argymell hwn fel y maes llafur cytunedig lleol ?

Nid yw hyn yn cael ei argymell. Mae dolenni wedi'u gosod yn y Canllawiau CGM ar Hwb, i rannau eraill o Fframwaith y Cwricwlwm i Gymru, sy'n ei wneud yn rhyngweithiol ac yn haws i ymarferwyr ei ddefnyddio. Felly, bydd dyblygu'r testun cyfan a'r fformat mewn copi caled yn ei wneud llai effeithiol ac yn colli'r diben gwreiddiol. Byddai perygl hefyd fod y maes llafur cytunedig yn dyddio a ddim yn cynnwys unrhyw newidiadau a wneir gan Lywodraeth Cymru i'r canllawiau ar Hwb. Cyngorir mai ateb gwell fyddai i'r maes llafur cytunedig lleol roi dolen i'r canllawiau ar Hwb a/neu ddolenni ar wahân i adrannau arbennig. Drwy wneud hynny gall ymarferwyr gael mynediad ato a'i ddefnyddio'n rhyngweithiol yn ôl y bwriad, mewn un lle.

All Cynhadledd newid y testun o'r Canllawiau CGM ar Hwb, a'r crynodeb cyfreithiol ar CGM, i adlewyrchu dewisiadau lleol i'r maes llafur cytunedig lleol?

Nid yw hyn yn cael ei argymell. Bydd gwneud newidiadau i'r testun o'r Canllawiau CGM neu'r crynodeb o'r ddeddfwriaeth yn ddryslyd a charmarweiniol a bydd yn effeithio'n ddiangen ar lwyth gwaith, yn enwedig i ysgolion ac ymarferwyr. Mae'n rhaid i bob ysgol yng Nghymru 'roi sylw' i'r Canllawiau CGM ar Hwb fel rhan o Fframwaith y Cwricwlwm i Gymru ac felly dylai'r maes llafur cytunedig gefnogi hyn. Os oes ystyriaethau neu enghreifftiau lleol y dymuna'r Gynhadledd eu codi, byddai'n well rhoi'r rhain ar wahân mewn atodiad.

Os oes gan unrhyw Gynadleddau neu Gynghorau Ymgynghorol Sefydlog bryderon am y ddeddfwriaeth yn y canllawiau dylent godi hyn gyda Llywodraeth Cymru fel mater o frys.

Beth sy'n digwydd os nad yw'r Gynhadledd yn gallu cytuno'n unfrydol ar faes llafur cytunedig i'w argymhell i'r awdurdod lleol?

Mater yw hwn i'r Gynhadledd ei ddatrys ac os oes angen gallant ofyn i'r ALL am gymorth i symud ymlaen. Er mwyn argymhell maes llafur cytunedig i'r ALL, mae'n rhaid i Gynhadledd y Maes Llafur Cytunedig gael pleidlais unfrydol o blaid y maes llafur a baratowyd, felly mae'n hanfodol datrys hyn, neu bydd y mater yn cael ei gyfeirio at Lywodraeth Cymru.

Beth sy'n digwydd os yw ysgolion/ymarferwyr lleol yn dweud nad yw'r canllawiau CGM yn cynnig digon o arweiniad?

Nid cynllun gwaith yw maes llafur cytunedig i fod. Dylai ddarparu fframwaith ac oddi mewn iddo gall pob ysgol ddylunio'i chwricwlwm lleol ei hun sy'n cynnwys CGM o fewn Maes Dysgu a Phrofiad y Dyniaethau. Gall rhai meysydd llafur cytunedig gynnwys atodiadau sy'n rhoi deunydd enghreifftiol. Fodd bynnag, gan ei bod yn dal yn ddyddiau cynnar nid oes deunydd enghreifftiol ar gael bob amser. Mae hyn yn rhywbeth y gellid ei ychwanegu'n ddiweddarach. Yn y cyfamser mae Llywodraeth Cymru'n darparu gwaelodlin o adnoddau dysgu proffesiynol i ysgolion ac ymarferwyr a fydd yn eu cefnogi i ddylunio'u cwricwlwm i gynnwys CGM yn unol â'r canllawiau a'u maes llafur cytunedig lleol.